

БАНАЖБОРНОМАНИ

БАНК ХОДИМЛАРИ, ИШБИЛАРМОНЛАР ВА ТАДБИРКОРЛАР ГАЗЕТАСИ

1995 йил январдан бошлаб нашр этилмоқда

№ 50 (553) 2006 йил 13 декабр

БАНКЛАРНИНГ СОЛИҚ ЮКИ КАМАЯДИ

2007 йилда Ўзбекистондаги хўжалик юритувчи субъектларнинг солиқ юки камайиши республика тижорат банклари ҳам тааллуқли бўлади. Хусусан, келгуси йилдан бошлаб мамлакат ҳукумати улар учун ҳозирги вақтда амалда бўлган даромад солиғи ўрнига фойда солиғини жорий этишни таклиф қилмоқда.

Ўзбекистон Бош вазирининг ўринбосари, молия вазири Рустам Азимов Сенатда қилган маърузасида шу ҳақда маълум қилди. Чунончи, Р. Азимов сенаторларни мамлакатнинг 2007 йилга мўлжалланган асосий молиявий ҳужжати билан таништирар экан, давлат бюджетининг даромадлар қисмини тўлдириш масалалари устида тўхталиб, банklar учун ҳозирги кунда қўлланиб келинаётган 12 фоиз миқдоридаги даромад солиғи ўрнига келгуси йилдан бошлаб 17 фоизлик фойда солиғини жорий этиш режалаштирилаётганини маълум қилди.

2007 йилги давлат бюджетининг бутун даромад қисми 5 трлн. 071 млрд. сўм ёки тахмин қилинаётган ЯИМ ҳажмига нисбатан 21,8 фоиз миқдорида бўлиши назарда тутилган. Шу билан бирга Р. Азимов бюджетга тушумлар солиқ юкини камайтириш ҳисоби таъминланишини кўрсатиб ўтди. Хусусан, келаси йилда корхоналардан олинаётган фойда солиғи ҳозирги 12 фоиздан 10 фоизга, кичик бизнес корхоналари барча солиқлар ўрнига тўлаётган ягона солиқ тўловининг ставкаси 13 фоиздан 10 фоизга, жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг максимал ставкаси 29 фоиздан 25 фоизга туширилади. Бундан ташқари, нефтни қайта ишлаш маҳсулотларига акцизларни камайтириш, ресурс тўловлари ва солиқларни 1,5 баравар кўпайтириш томонига индексациялаш мўлжалланган.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистонда тижорат банклари фаолия-

тининг бир қатор позициялари бўйича имтиёзли солиққа тортиш тартиби амал қилмоқда. Хусусан, мамлакат Президенти Ислон Каримовнинг 2005 йил апрел ойида қабул қилинган «Банк тизимини янада ислоҳ қилиш ва эркинлаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарорига мувофиқ, республика банкларининг маҳаллий корхоналарга узоқ муддатли инвестиция кредитлари беришдан олган фойдаси банкларнинг ўз сармоясини кўпайтиришга қаратилган тақдирда, банklar бу фойдадан солиқ тўлашдан 2010 йилга қадар озод қилинган.

Тижорат банкларининг мини-банklar очиш учун қилган харажатлари ва банklar гаровга қўйилган ипотека мол-мулкани сотишдан ва берилган ипотека кредитларидан олган даромадлар ҳам солиққа тортиладиган базадан чиқариб ташланган.

Тижорат банкларининг солиққа тортиладиган даромади жисмоний шахслар муддатли омонатларининг, пластик карточкалар бўйича омонатларининг ҳамда жойлаштирилган жамғарма сертификатларининг ўсган ҳажмлари суммаси миқдорида камайтирилади. Бунинг учун бўшатиб олинаётган маблағлар мазкур омонатлар бўйича фоиз ставкаларини оширишга қаратилмоғи керак.

Банкларнинг имтиёзли кредитлаш жамғармаси ресурсларини кўпайтиришга йўналтириладиган даромадлари ҳамда ушбу жамғармадан кредитлар беришдан олган даромадлари учун жамғарма ташкил этилган пайтдан бошлаб 5 йил муддатга даромад солиғи тўлашдан озод қилиш тарзида белгиланган имтиёз сақланиб қолади.

Маълумотнома. Ҳозир Ўзбекистоннинг банк тизимида 28 та банк бўлиб, шулардан 3 таси давлат банки, 5 таси чет эл сармояси иштирокидаги банк, 10 таси хусусий банк ва 10 таси акциядорлик банкидир. Уларнинг умумий активлари 2006 йилнинг уч чорагида 2005 йилнинг якуний кўрстакчиларига нисбатан 26,5 фоиз ўсиб, 7,12 трлн. сўмга етди, жами сармоя 10,4 фоиз кўпайиб, 1,028 трлн. сўмга етди.

Шохруҳ АЛИМОВ.

«ПАХТА БАНК»

САРМОЯДОРЛИККА ЧОРЛАЙДИ

Акциядорлик-тижорат «Пахта Банк»нинг омонатлар қолдиғи йил бошига нисбатан икки баробарга ошди. Жорий йил бошида 48 млрд. 602 млн. сўм бўлган жами омонатлар қолдиғи 2006 йилнинг 1 декабр ҳолатига келиб, 85 млрд. 828 млн. сўмга етди.

Йил давомида 10 дан ортик депозит турларини жорий қилган «Пахта Банк» айна пайтда аҳоли эътиборига яна 5 та янги омонатни тақдим этмоқда.

Барчасига бирдек йиллик 18 фоиз тўлов миқдори белгиланган мазкур омонатлар бир-бирларидан сақланиш муддати ва бошланғич бадал суммалари билан фарқланади. Жумладан, сақланиш

муддати 2 ой бўлган «Тухфа» омонатига қўйиладиган бошланғич бадал 50 минг сўм бўлиб, унга маблағ қўйган шахсга фоизлар олдиндан тўланади. Маблағ сақланиши худди шу муддатда бўлган (2 ойлик) «Сўғдиёна»нинг мижози эса, фоиз тўловларини ушбу омонат муддати тугаганидан сўнг олади (бадал миқдори 100 минг сўм). Навбатдаги депозит –

«Адолат» 3 ойлик бўлиб, бошланғич бадалнинг қўйи чегараси 50 минг сўм қилиб белгиланган. 6 ойлик «Олтин куз» депозитига эса дастлаб камида 100 минг сўм қўйилиши лозим. Бешинчи янги депозит тури бўлган «Мураббий» омонатчиси камида 100 минг сўм миқдорида қўйган маблағининг фоиз тўловларини сақлаш муддати (3 ойлик) тугаганидан сўнг олиши мумкин.

Жорий йилнинг 1 декабр ҳолатига жами 235 минг 380 нафарга етган «Пахта Банк» омонатчилари сони йил охирига бориб бундан-да кўпайиши мумкин, чунки банк томонидан сўнгги жорий этилган депозитларга маблағлар шу йилнинг 31 декабригача қабул қилиниши мўлжалланган.

Зарина УСМОНОВА.

БУ сонда:

2

**Савол беринг,
жавоб берамиз**

5-6

**Микрокредит
ташкilotларида
бухгалтерия ҳисоби
ҳисобварақлари режаси**

7

**Ипотека қимматли
қоғозлари**

Чет эл валюталарининг сўмга нисбатан курси

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2006 йил 12 декабрдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек, божхона ва бошқа мажбурий тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*)

1 Австралия доллари	967,47
1 Англия фунт стерлинги	2412,87
1 Дания кронаси	218,53
1 БАА дирҳами	336,86
1 АҚШ доллари	1237,18
1 Миср фунти	216,63
1 Исландия кронаси	17,81
1 Канада доллари	1076,46
1 Хитой юани	157,93
1 Кувайт динори	4279,57
1 Россия рубли	47,16
1 Украина гривнаси	244,99
100 Ливан фунти	81,88
1 Малайзия ринггити	348,16
1 Норвегия кронаси	200,23
1 Польша злотийси	427,63
1 Сингапур доллари	800,66
1 СДР	1871,23
1 Туркия лираси	863,95
1 Швеция кронаси	179,64
1 Швейцария франки	1024,92
1 ЕВРО	1628,62
10 Жанубий Корея вони	13,35
10 Япония иенаси	106,05

*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

«МИКРОКРЕДИТБАНК»НИНГ САМАРАЛИ КРЕДИТЛАРИ

«Микрокредитбанк» жорий йилнинг охирига қадар тадбиркорлик субъектларига ажратиладиган микрокредитлар ва кўрсатиладиган микролизинглар миқдорини 20 млрд. сўмга ҳамда 2007 йил давомида улар ҳажмини 30 млрд. сўмга етказишни режалаштирган.

75 та филиал, 231 та мини-банк ҳамда 16 та агентлиги орқали мамлакатимиз бўйлаб сифатли хизматларни кўрсатиб келаётган мазкур банкнинг бугунги кундаги мижозлари сони 60 мингтадан ошди.

Жорий йилнинг ўтган даври мобайнида «Микрокредитбанк» кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларига, фермер ва деҳқон хўжаликларига жами 17 млрд. 8 млн. сўмлик кредитлар ажратди. Унинг 12 млрд. 9 млн. сўми микрокредитлар, 1 млрд. 8 млн. сўми микролизинглар ҳиссасига тўғри келади.

Шунингдек, Юртбошимизнинг шу йил 23 мартдаги 308-сонли Қарорига мувофиқ, банк чорвачилик билан шуғулланувчи фермерларга қора мол сотиб олиш учун жами 2 млрд. 1 млн. сўм миқдорида кредит берган. Берилган мазкур микросармоялар ҳисобига юртимизда 15 мингга яқин янги иш ўринлари яратилган.

Бундан ташқари, «Микрокредитбанк» томонидан хотин-қизлар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш борасида ҳам самарали ишлар амалга

оширилмоқда. Хусусан, банкнинг Республика Хотин-қизлар кўмитаси, Марказий банк ва Савдо-саноат палатаси ҳамкорлигида олиб борган чоратадбирлар самараси ўлароқ, бугунги кунда мамлакатимизда хотин-қизлар томонидан бошқарилиб келинаётган кичик корхона, микрофирма ҳамда деҳқон ва фермер хўжаликлари сони тобора ошиб бормоқда. 2006 йил 1 декабр ҳолатига «Микрокредитбанк» томонидан бевосита аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш учун ажратилган микрокредитлар миқдори 2 млрд. 9 млн. сўм, улар ҳисобига яратилган иш ўринлари эса, 2789 тани ташкил этади.

«Микрокредитбанк» бошқаруви микрокредитлар бериш ва микролизинглар хизматини кенгайтириш мақсадида халқаро молия ташкилотлар билан ҳамкорлик қилиб келмоқда. Жумладан, Ислон тараққиёт банкнинг 5 млн. АҚШ доллар миқдоридаги 25 йил муддатга мўлжалланган имтиёзли кредитларини жалб этиш борасида музокаралар олиб борилмоқда.

Назира МАВЛОНОВА.

АҚШ доллари ва евронинг ваколатли банklar томонидан айирбошлаш шохобчаларида 2006 йил 12 декабр ҳолатига ўзбек сўмга нисбатан жорий этилган курси

Банк номи	АҚШ доллари		Евро	
	Харид	Сотиш	Харид	Сотиш
ЎзР ТИФ МБ	1245,00	1247,00	1629,00	1649,00
«Асака» банки	1245,00	1247,00	1630,00	1635,00
«Ўзсаноатқурилишбанк»и	1245,00	1247,00	1631,00	1641,00
«Пахта Банк»	1245,00	1247,00	1638,00	1641,00
«Халқ Банк»и	1245,00	1247,00	1629,00	1643,00
«Ипотекабанк»	1245,00	1247,00	1630,00	1640,00
АБН АМРО банк МБ Ўзбекистон А.Ж.	1245,00	1246,00	1648,00	1650,00
«UzKDBBank»	1240,00	1247,00	1628,00	1652,00
«Фаллабанк»	1245,00	1247,00	1629,00	1637,00
«Трастбанк»	1245,00	1247,00	1629,00	1639,00
«Алп Жамол банк»	1245,00	1247,00	1638,00	1642,00
«Алокабанк»	1245,00	1247,00	1630,20	1654,60
«У-Т банк»	1245,00	1247,00	1631,00	1651,00
«Туронбанк»	1245,00	1247,00	1630,00	1635,00
Ўзбекистон-Германия «Савдогар» АТБ	1245,00	1247,00	1630,00	1645,00
«Ипак йўли» банки	1245,00	1247,00	1638,91	1641,55
«Микрокредитбанк»	1245,00	1247,00	1639,00	1642,00
«Туркистон» банк	1245,00	1247,00	1620,00	1675,00
«Даврбанк»	1245,00	1247,00	1620,00	1635,00
«Кредит-Стандарт» банки	1245,00	1247,00	1630,00	1650,00
«Капитал банк»	1245,00	1247,00	1628,70	1653,00
«Содерат банк»	1245,00	1247,00	1623,00	1643,00
«Хамкорбанк»	1245,00	1247,00	1629,00	1649,00
«Универсалбанк»	1245,00	1247,00	1638,00	1641,00
«Парвинабанк»	1245,00	1247,00	1630,00	1632,00

«ХАМКОРБАНК»НИНГ ИШОНЧЛИ ХАМКОРЛАРИ БОР

Мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш йўлида барча молия муассасалар қатори «Хамкорбанк» АТБ томонидан ҳам амалга оширилаётган ишлар эътиборга молик.

- 2001 йилдан буён банкимиз томонидан ЕТББ кредит линиясининг ўзлаштириб келинаётгани юртимиз тадбиркорлик субъектларини молиявий қўллаб-қувватлашни янада кучайтириш имконини бермоқда, - дейди «Хамкорбанк» АТБнинг Тошкент шаҳар филиали бошқарувчиси Низомжон Тангиров. - Буни 2006 йил 1 январ ҳолатига кўра, ушбу кредит линияси ҳисобидан банкнинг Тошкент шаҳар филиали томонидан берилган кредитлар миқдори 472 млн. сўмни ташкил этгани ва бу кўрсаткич жорий йилнинг ўтган ўн бир ойида 856 млн. сўмга етганида кўриш мумкин.

Бундан ташқари, банкнинг кичик бизнес вакиллари молиявий қўллаб-қувватлашга бўлган алоҳида эътибо-

рининг самараси ўларок, жорий йил ўн бир ойида Тошкент шаҳар филиали 661 та субъектга 1 млрд. 938,3 млн. сўм миқдорида кредит ажратди. Умуман, ўтган ўн бир ой мобайнида Тошкент филиалининг жами кредит қўйилмаси 30 фоизга ўсиб, 3 млрд. сўмдан ошди. Шундан лизинг асосида хўжалик юритувчи субъектларга замонавий асбоб-ускуналар хариди учун 380 млн. сўм, истеъмол кредити учун 1 млрд. 445,9 млн. сўм ажратилган. Қолган маблағлар эса савдо-сотиқ ва айланма маблағларни шакллантириш учун сарфланган.

Бугунги кунда «Хамкорбанк»нинг Тошкент шаҳар филиалида аҳолига миллий валютадаги йиллик даромади 18 фоизга-

ча бўлган, хорижий валютада 12 фоизни ташкил этган омонат турлари бўйича ҳам хизматлар кўрсатиб келинмоқда.

Таъкидлаш жоизки, «Хамкорбанк» АТБ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 24 сентябрдаги «Пластик карточкалар асосида ҳисоб-ки-тоб қилиш тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарори асосида мазкур тўлов воситасини ҳаётга изчил татбиқ этиб келаётир. Хусусан, 2006 йил 1 октябрга қадар, Тошкент шаҳар филиали томонидан муомалага чиқарилган пластик карточкалар сони 1855 тага, терминаллар сони 10 тага етган.

«Хамкорбанк»нинг Тошкент шаҳар филиали кўрсатилаётган хизматлар сифатини янада юксалтириш, янги хизмат турларини жорий этиш мақсадида изла-нишлар олиб бормоқда.

Маълумот ўрнида: ҳозирда «Хамкорбанк» АТБнинг Тошкент шаҳар филиали қошида етти та мини-банк фаолият кўрсатиб, уларда коммунал тўловлар, турли хил пул жўнатмалари ҳамда корхона, ташкилотлар учун корпоратив хизматларни амалга ошириш имкони мавжуд.

Бобур САТТОРОВ.

ҒАЛЛАЧИЛИККА ЙўНАЛТИРИЛГАН КРЕДИТ ЛИНИЯЛАРИ

Осиё тараққиёт банки (ОТБ) иштирокида амалга оширилаётган «Донли экинлар унумдорлигини ошириш» лойиҳаси доирасида 2006 йилда Ўзбекистонда 4,1 млн. АҚШ долларида кўпроқ маблағ ўзлаштирилди. Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Қишлоқ хўжалиги корхоналарини реструктуризациялаш агентлигидан хабар қилишларича, 2007 йилда режалаштирилган ишлардан ташқари экологик мониторинг ўтказиш, ишларни иқтисодий жиҳатдан текшириб чиқиш мўлжалланган.

Ушбу агентликдан айтишларича, «Қишлоқ хўжалиги корхоналарини ривожлантириш» компонентини бажариш учун лойиҳа доирасида Тошкент вилоятининг Куйи Чирчиқ, Жиззах вилоятининг Зомин, Самарқанд вилоятининг Каттақўрғон туманларидаги фермер хўжаликлари учун «КЛААС» русумли 49 та замонавий комбайн сотиб олинди. Бу техникадан 2006 йил ўрм мавсумида фаол фойдаланилди.

Ғаллакорларни 2007 йилда ҳам молиялаш учун ОТБ «Пахта Банк»да 57 млн. ва «Ипотекабанк»да 3,1 млн. АҚШ доллари миқдорида кредит линиясини очди.

Ҳозирги вақтда ушбу молия-кредит муассасаларида тақдим этилган лойиҳалар кўриб чиқилмоқда. Уларнинг кўпчилигида ҳайдов тракторларига, тиркамаларга, кичик тегирмонларга эҳтиёж борлиги ифода этилган.

«Донли экинлар унумдорлигини ошириш» лойиҳасининг умумий қиймати 40 млн. АҚШ долларида иборат. Бунда ОТБ кредити 26 млн. АҚШ долларини ташкил қилади. Уни қайтариш муддати 25 йил бўлиб, шунинг беш йили имтиёзли даврдир. Лойиҳа 2009 йилда тугайди.

Таҳриба тариқасида, 2005 йил ҳосилидан бошлаб, давлат эҳтиёжлари учун товар ва уруғлик бугдой харид қилиш бўйича топшириқлар ўрнига ОТБ қарз битимининг шартларига мувофиқ харид квоталари белгиланди. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқарувчилари ана шу квоталардан ортиқча етиштирилган бугдойни келишилган нархларда эркин сотдилар.

«Туркистон-пресс» НАА.

САВОЛ БЕРИНГ, ЖАВОБ БЕРАМИЗ

- Менинг хусусий фирмам бор. Иш ҳажмини кенгайтириш учун банкдан қанча миқдорда микрокредит олишим мумкин?

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 5 майдаги «Микрокредитбанк» акциядорлик-тижорат банкини ташкил этиш тўғрисида»ги Фармонининг 3-бандига мувофиқ кичик бизнес субъектлари фаолиятини кенгайтириш ва айланма маблағларни тўлдириш учун банк субъектга энг кам иш ҳақининг 500 баробаригача бўлган миқдорда микрокредит беради.

- Микрокредитлар қандай фоиз ставкаларида ва қанча муддатга берилади?

Мазкур кредитлар имтиёзли микрокредитлар ҳисобланиб, миқдорга Марказий банкнинг қайта молиялаш ставкаси-дан (йиллик 14 фоиз) юқори бўлмаган фоиз ставкасида, хўжалик юритувчи субъектга 24 ойгача бўлган муддатга берилади.

- Тадбиркорлик билан энди шуғулланмоқчи бўлган жисмоний шахсларга кредит ажратишда алоҳида ёндашув кўзда тутилганми?

Албатта. Юқорида келтирилган Фармонга биноан, банк тадбиркорлик фаолиятини бошлаш учун юридик шахс мақомига эга бўлмаган тадбиркорлик субъектларига энг кам ойлик иш ҳақининг 50 баробаригача (621 минг сўмгача), микрофирма ва деҳқон хўжаликлари (юридик шахс мақомига эга бўлган) энг кам ойлик иш ҳақининг 100 бараваригача (1 млн. 242 минг сўмгача), фермер хўжаликлари эса, энг кам ойлик иш ҳақининг 200 бараваригача (2 млн. 484 минг сўмгача) миқдорида йиллик 5 фоизга 18 ойгача бўлган муддатга кредит беради.

- Микрокредитдан қандай мақсадларда фойдаланиш тақиқланади?

Микрокредитлар илгари олинган кредитларни ёки бошқа

Таҳририятимизга келиб тушган саволларнинг кўпчилиги қисми микрокредитларга оид бўлгани боис, «Савол беринг, жавоб берамиз» рукнининг бу сонини мазкур хизмат турига бағишладик. Саволларга «Микрокредитбанк» акциядорлик-тижорат банки кичик бизнес ва хусусий тадбиркорларга микролизинг хизматларини кўрсатиш департаменти директори Бахтиёр БОБОЖОНОВ жавоб беради.

ҳар қандай қарзларни тўлашга, тамакичилик ва алкогольли ичимликларни ишлаб чиқаришни ташкил этишга, шунингдек, лотореялар, тотализаторлар ва таваккалчиликка асосланган бошқа ўйинларни ташкил этишга берилмайди.

- Микрокредитни таъминлаш учун нималар гаров мулки бўла олади?

Умуман, микрокредит олиш учун ҳар қандай мулк гаров сифатида қабул қилинади, шу жумладан, «Гаров тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ мулк хуқуқлар (талаблар) гаров предмети бўлади. Шунингдек, юқори ликвидли қимматли қозғалар, товар моддий бойликлари ҳамда қимматбаҳо буюмлар ҳам гаров объекти бўла олади. Бунда, қарз олувчининг ўзи, шунингдек учинчи шахс ҳам гаров қўювчи бўлиши мумкин.

- Микрокредит нақд пулда бериладими?

Мазкур кредитни бериш учун ишлаб чиқилган махсус тартибга биноан микрокредитлар нақд пулда ёки нақд пулсиз шаклда берилди. Яъни, ушбу кредит алоҳида ссуда ҳисобрақами очиб ёки банк кассаси орқали харажат далолатномаси бўйича нақд маблағ ажратиш йўли билан берилди.

- Микролизинг олиш тартиби ҳақида маълумот берсангиз?

Имтиёзли микролизинг бўйича хизматлар кичик бизнес субъектларига 3 йилгача муддатга, Марказий банк қайта молиялаштириш ставкасининг 50 фоизидан юқори бўлмаган ставка бўйича (йиллик 7 фоиз), энг кам ойлик иш ҳақининг 2000 баробаригача (24 млн. 840 минг сўмгача) миқдорида кўрсатилади.

Гулшан ЮСУПОВА тайёрлади.

2006 йил 28 ноябрдан 11 декабргача бўлган даврда АҚШ долларининг миллий валюталарга нисбатан курсидаги ўзгаришлар*

1 АҚШ доллари		Россия Федерацияси	
28.11.2006	й.да	- 26,37	росс. рубли
29.11.2006	й.да	- 26,35	росс. рубли
01.12.2006	й.да	- 26,31	росс. рубли
05.12.2006	й.да	- 26,21	росс. рубли
06.12.2006	й.да	- 26,18	росс. рубли
08.12.2006	й.да	- 26,19	росс. рубли
09.12.2006	й.да	- 26,24	росс. рубли
Украина		Беларус Республикаси	
30.11.2006	й.да	- 5,0500	гривна
01.12.2006	й.да	- 5,0500	гривна
05.12.2006	й.да	- 5,0500	гривна
06.12.2006	й.да	- 5,0500	гривна
08.12.2006	й.да	- 5,0500	гривна
29.11.2006	й.да	- 2140,00	бел. рубли
30.11.2006	й.да	- 2140,50	бел. рубли
01.12.2006	й.да	- 2140,50	бел. рубли
04.12.2006	й.да	- 2140,50	бел. рубли
05.12.2006	й.да	- 2140,50	бел. рубли
06.12.2006	й.да	- 2140,10	бел. рубли
07.12.2006	й.да	- 2141,10	бел. рубли
11.12.2006	й.да	- 2141,10	бел. рубли
Эстония		Латвия	
29.11.2006	й.да	- 11,8777	крона
30.11.2006	й.да	- 11,8561	крона
01.12.2006	й.да	- 11,7944	крона
04.12.2006	й.да	- 11,7465	крона
05.12.2006	й.да	- 11,7475	крона
06.12.2006	й.да	- 11,7802	крона
07.12.2006	й.да	- 11,7563	крона
11.12.2006	й.да	- 11,8831	крона
29.11.2006	й.да	- 0,5294	лат
30.11.2006	й.да	- 0,5285	лат
01.12.2006	й.да	- 0,5257	лат
04.12.2006	й.да	- 0,5238	лат
05.12.2006	й.да	- 0,5240	лат
06.12.2006	й.да	- 0,5258	лат
07.12.2006	й.да	- 0,5248	лат
11.12.2006	й.да	- 0,5303	лат
Литва		Молдова	
29.11.2006	й.да	- 2,6215	лит
30.11.2006	й.да	- 2,6159	лит
01.12.2006	й.да	- 2,6016	лит
04.12.2006	й.да	- 2,5920	лит
05.12.2006	й.да	- 2,5920	лит
06.12.2006	й.да	- 2,5996	лит
07.12.2006	й.да	- 2,5945	лит
11.12.2006	й.да	- 2,6223	лит
29.11.2006	й.да	- 13,1550	лей
30.11.2006	й.да	- 13,1550	лей
01.12.2006	й.да	- 13,1300	лей
04.12.2006	й.да	- 13,1300	лей
05.12.2006	й.да	- 13,1000	лей
06.12.2006	й.да	- 13,1000	лей
07.12.2006	й.да	- 13,1200	лей
11.12.2006	й.да	- 13,0700	лей
Қирғизистон Республикаси		Тожикистон Республикаси	
04.12.2006	й.да	- 38,7800	сом
11.12.2006	й.да	- 38,6800	сом
04.12.2006	й.да	- 3,3974	сомоний
05.12.2006	й.да	- 3,4000	сомоний
06.12.2006	й.да	- 3,4000	сомоний
07.12.2006	й.да	- 3,4015	сомоний
11.12.2006	й.да	- 3,4023	сомоний
Қозғистон Республикаси		Швейцария	
29.11.2006	й.да	- 127,93	тенге
30.11.2006	й.да	- 127,93	тенге
01.12.2006	й.да	- 127,92	тенге
04.12.2006	й.да	- 127,93	тенге
05.12.2006	й.да	- 127,91	тенге
06.12.2006	й.да	- 127,93	тенге
07.12.2006	й.да	- 127,92	тенге
11.12.2006	й.да	- 127,96	тенге
29.11.2006	й.да	- 1,2067	швейц. франки
30.11.2006	й.да	- 1,2065	швейц. франки
01.12.2006	й.да	- 1,1962	швейц. франки
04.12.2006	й.да	- 1,1946	швейц. франки
05.12.2006	й.да	- 1,1944	швейц. франки
06.12.2006	й.да	- 1,1958	швейц. франки
07.12.2006	й.да	- 1,1941	швейц. франки
11.12.2006	й.да	- 1,2071	швейц. франки
Япония		1 Англия фунт стерлинги	
29.11.2006	й.да	- 116,27	япон иенаси
30.11.2006	й.да	- 116,26	япон иенаси
01.12.2006	й.да	- 115,90	япон иенаси
04.12.2006	й.да	- 115,75	япон иенаси
05.12.2006	й.да	- 114,69	япон иенаси
06.12.2006	й.да	- 114,96	япон иенаси
07.12.2006	й.да	- 114,93	япон иенаси
11.12.2006	й.да	- 116,66	япон иенаси
Буюк Британия		1 евро	
29.11.2006	й.да	- 1,9483	АҚШ долл.
30.11.2006	й.да	- 1,9565	АҚШ долл.
01.12.2006	й.да	- 1,9729	АҚШ долл.
04.12.2006	й.да	- 1,9767	АҚШ долл.
05.12.2006	й.да	- 1,9773	АҚШ долл.
06.12.2006	й.да	- 1,9652	АҚШ долл.
07.12.2006	й.да	- 1,9685	АҚШ долл.
11.12.2006	й.да	- 1,9503	АҚШ долл.
Евроминтақа		1 евро	
29.11.2006	й.да	- 1,3172	АҚШ долл.
30.11.2006	й.да	- 1,3195	АҚШ долл.
01.12.2006	й.да	- 1,3265	АҚШ долл.
04.12.2006	й.да	- 1,3314	АҚШ долл.
05.12.2006	й.да	- 1,3316	АҚШ долл.
06.12.2006	й.да	- 1,3278	АҚШ долл.
07.12.2006	й.да	- 1,3304	АҚШ долл.
11.12.2006	й.да	- 1,3164	АҚШ долл.

* Долларнинг мамлакатлар миллий валюталарига нисбатан курси марказий (миллий) банкларнинг расмий хабарлари ва «REUTERS» тизими маълумотлари асосида берилди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИ Қ А Р О Р И

2006 йил 11 ноябр

№ 27-А/3

Тошкент ш.

МАРКАЗИЙ БАНКНИНГ 2006 ЙИЛ УЧУН ЙИЛЛИК МОЛИЯВИЙ, БУХГАЛТЕРИЯ ВА ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ КАССА ИЖРОСИ БЎЙИЧА ҲИСОБОТЛАРИНИ ТУЗИШ ТАРТИБИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

МАРКАЗИЙ БАНКНИНГ 2006 ЙИЛ УЧУН ЙИЛЛИК МОЛИЯВИЙ, БУХГАЛТЕРИЯ ВА ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ КАССА ИЖРОСИ БЎЙИЧА ҲИСОБОТЛАРИНИ ТУЗИШ ТАРТИБИ

(Давоми. Боши 48-сонда).

1.5.31101 - «Ижтимоий мақсадлар учун мўлжалланган фонд» ҳисобварағи бўйича қилинган харажатлар тўғрисидаги ҳисобот шакли 7-сонли иловага мувофиқ Молия департаментига тақдим қилинади;

1.6. Марказий банк фондларининг 2006 йилдаги ҳаракати тўғрисидаги ҳисобот шакли 8-сонли иловага мувофиқ Бухгалтерия ҳисоби, ҳисоботи ва давлат бюджетининг касса ижроси департаменти ва Молия департаментига тақдим қилинади;

1.7. Дебиторлик ва кредиторлик қарзлари ёйилмаси (19907, 19908, 19909, 22506, 22510, 22512, 29802, 29803, 29846, 29896-ҳисобварақлар бўйича маълумотнома) 9-сонли иловага мувофиқ Бухгалтерия ҳисоби, ҳисоботи ва давлат бюджетининг касса ижроси департаменти ва Молия департаментига тақдим қилинади;

1.8. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки захира фондларининг купюралар бўйича тузилиши (2007 йил 1 январ ҳолатига қолдиқ) тўғрисидаги маълумотнома (0482142 шакл) 10-сонли иловага мувофиқ Эмиссия-касса операциялари департаментига тақдим қилинади;

1.9. «Ўғирликлар ва камомадлар тўғрисида»ги ҳисобот (3005 CDS шакл) 11-сонли иловага мувофиқ Бухгалтерия ҳисоби, ҳисоботи ва давлат бюджетининг касса ижроси департаментига тақдим қилинади;

1.10. «2 Инвест» шаклда «Асосий капиталга киритилган инвестициялар тўғрисида»ги ҳисобот 12-сонли иловага мувофиқ Ишлар бошқармаси «Лойиҳа-смета ҳужжатларини экспертиза қилиш ва техник назорати» бўлимига тақдим қилинади. Капитал таъмирлаш ишлари учун ажратилган лимит ва амалга оширилган харажатлар тўғрисидаги маълумот алоҳида бир нусхадан 13-сонли иловага мувофиқ Молия департаментига ва Ишлар бошқармаси «Лойиҳа-смета ҳужжатларини экспертиза қилиш ва техник назорати» бўлимига тақдим қилинади;

1.11. Қуйидаги ҳисобварақлар бўйича ёйилмалар Бухгалтерия ҳисоби, ҳисоботи ва давлат бюджетининг касса ижроси департаментига тақдим қилинади:

1) 12101 - Бошқа банкларга берилган қисқа муддатли кредитлар;

2) 12105 - Бошқа банкларга берилган муддати ўтган кредитлар;

3) 12109 - Бошқа банкларга берилган шартлари қайта кўриб чиқилган қисқа муддатли кредитлар;

4) 12199 - Бошқа банкларга берилган қисқа муддатли кредитлар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив);

5) 12401 - Марказий банк тасарруфидаги корхоналарга берилган қисқа муддатли кредитлар;

6) 12405 - Марказий банк тасарруфидаги корхоналарга берилган муддати ўтган кредитлар;

7) 12409 - Марказий банк тасарруфидаги корхоналарга берилган, шартлари қайта кўриб чиқилган қисқа муддатли кредитлар;

8) 12499 - Марказий банк тасарруфидаги корхоналарга берилган қисқа муддатли кредитлар бўйича зарарларни қоплаш захираси (контр-актив);

9) 14601 - Резидент банкларга берилган узоқ муддатли қарзлар (займлар);

10) 14699 - Резидент банкларга берилган узоқ муддатли қарзлар (займлар) бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив);

11) 14801 - Марказий банк тасарруфидаги корхоналарга берилган узоқ муддатли қарзлар (займлар);

12) 14899 - Марказий банк тасарруфидаги корхоналарга берилган узоқ муддатли қарзлар (займлар) бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив);

13) 16109 - Марказий банк/бўлим/агентликларнинг маблағлари-Флоат;

14) 16301 - Ҳукуматга берилган қисқа муддатли кредитлар бўйича ҳисобланган фоизлар;

15) 16302 - Норезидент банклардаги ҳисобварақлар бўйича ҳисобланган фоизлар;

16) 16303 - Бошқа банкларга берилган қисқа муддатли кредитлар бўйича ҳисобланган фоизлар;

17) 16304 - Резидент банклардаги ҳисобварақлар бўйича ҳисобланган фоизлар;

18) 16305 - Олди-сотди қимматли қоғозлари бўйича ҳисобланган фоизлар;

19) 16306 - Халқаро молиявий институтлардаги ҳисобварақлар бўйича ҳисобланган фоизлар;

20) 16307 - Сотиш учун мавжуд қимматли қоғозларга қилинган инвестициялар бўйича ҳисобланган фоизлар;

21) 16308 - Резидент банкларга берилган қарзлар (займлар) бўйича ҳисобланган фоизлар;

22) 16309 - Марказий банк тасарруфидаги корхоналарга берилган қисқа муддатли кредитлар бўйича ҳисобланган фоизлар;

23) 16310 - Марказий банк тасарруфидаги корхоналарга берилган қарзлар (займлар) бўйича ҳисобланган фоизлар;

24) 16311 - Қимматбаҳо металллар бўйича ҳисобланган фоизлар;

25) 16312 - Сўндириш муддатигача сақланадиган қарз қимматли қоғозларга қилинган инвестициялар бўйича ҳисобланган фоизлар;

26) 16315 - Сотиб олинган векселлар бўйича ҳисобланган фоизлар;

27) 16397 - Бошқа маблағлар бўйича ҳисобланган фоизлар;

28) 16401 - Ҳисобланган воситачилик ҳақи ва кўрсатилган хизматлар учун тўловлар;

29) 16405 - Ҳисобланган жарима ва пенялар;

30) 16409 - Операцион ижара бўйича ҳисобланган даромад;

31) 16413 - Ҳисобланган бошқа фоизсиз даромадлар;

32) 16499 - Ҳисобланган фоизсиз даромадлар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив);

33) 17305 - Аниқланиш жараёнидаги трансакциялар;

34) 19911 - Олиниши лозим бўлган маблағлар ҳисобварақлари бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив);

35) 19915 - Хужжат маркалари;

36) 19919 - Почта ва хужжат маркалари;

37) 19925 - Олдиндан қилинган харажатлар;

38) 19929 - Муддати узайтирилган бошқа харажатлар;

39) 19941 - Тугатилган ва тугатиш жараёнида бўлган банклардаги маблағлар;

40) 19945 - Тугатилган ёки тугатиш жараёнида бўлган банклардаги маблағлар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив);

41) 19949 - Ҳаракатсиз активлар;

42) 19995 - Суд жараёнидаги бошқа активлар;

43) 19997 - Бошқа активлар;

44) 19999 - Бошқа активлар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив);

45) 21314 - Резидент банклари томонидан топширилган нақд пул учун тўланиши лозим бўлган маблағлар;

46) 22210 - Марказий банк/бўлим/агентликлардаги маблағлар - Флоат;

47) 22401 - Норезидент банкларнинг маблағлари бўйича ҳисобланган фоизлар;

48) 22402 - Талаб қилиб олинган депозитлар бўйича ҳисобланган фоизлар;

49) 22403 - Жамғарма депозитлар бўйича ҳисобланган фоизлар;

50) 22404 - Халқаро молиявий институтларнинг маблағлари бўйича ҳисобланган фоизлар;

51) 22405 - Муддатли депозитлар бўйича ҳисобланган фоизлар;

52) 22407 - Резидент банкларнинг маблағлари бўйича ҳисобланган фоизлар;

53) 22410 - Олинган кредитлар бўйича ҳисобланган фоизлар;

54) 22414 - Чиқарилган қимматли қоғозлар бўйича ҳисобланган фоизлар;

55) 22496 - Бошқа ҳисобланган фоизлар;

56) 23202 - Клиринг трансакциялари;

57) 23204 - Бир марталик ўзаро ҳисоб-китоблар учун бюджет маблағлари;

58) 23206 - Аниқланиш жараёнидаги трансакциялар;

59) 23212 - Республика бюджетининг мақсадли ҳисоб-китоблар учун маблағлари;

60) 23214 - Маҳаллий бюджетларнинг юқори молия органлари билан бўладиган ўзаро ҳисоб-китоблари учун маблағлари;

61) 23216 - Қишлоқ хўжалиги техникаси билан таъминлашни давлат томонидан рағбатлантириш жамғармаси маблағлари;

62) 23218 - Молия вазирлиги жамғармасидан ажратилган мақсадли маблағлар;

63) 23220 - Молия вазирлиги жамғармасидан олинган мақсадли маблағлар;

64) 23224 - Хўжалик юритувчи субъектларнинг бир марталик ўзаро ҳисоб-китоблари учун бюджет маблағлари;

65) 23226 - Республика бюджетининг экспортчи корхоналар билан мақсадли ҳисоб-китоблар учун маблағлари;

66) 23228 - Республика бюджетининг пудратчи ташкилотлар билан ҳисоб-китоблар учун мақсадли маблағлари;

67) 29801 - Мижозлар билан ҳисоб-китоблар;

68) 29804 - Бошқа банк мижозларининг инкассо қилинган пул тушумлари ва чеклари;

69) 29840 - Молия вазирлигига ўтказиладиган талаб қилиб олинмаган депозитлар;

70) 29842 - Ҳаракатсиз депозит мажбуриятлари;

1.12. «Давлат мулк қўмитаси» жамғармаси бўйича даромад ва харажатларнинг ёйилмаси Бухгалтерия ҳисоби, ҳисоботи ва давлат бюджетининг касса ижроси департаментига тақдим қилинади;

1.13. Тушунтириш хати (йўл қўйилган дебитор-кредитор қарзлари бўйича алоҳида) Бухгалтерия ҳисоби, ҳисоботи ва давлат бюджетининг касса ижроси департаменти ва Молия департаментига тақдим қилинади.

II. Давлат бюджетининг касса ижроси бўйича қуйидаги ҳисоботлар Бухгалтерия ҳисоби, ҳисоботи ва давлат бюджетининг касса ижроси департаментига тақдим қилинади:

2.1. Ўзбекистон Республикаси бюджетининг даромадлари тўғрисидаги ҳисобот (2204 GRE шакл) 14-сонли иловага мувофиқ;

2.2. Давлат инвестиция қўйилмаларини ва бошқа тадбирларни бюджет ҳисобидан молиялаш тўғрисида ҳисобот (2244 GSP шакл) 15-сонли иловага мувофиқ;

2.3. Давлат солиқлари ва даромадларидан маҳаллий бюджетларга ажратмалар тўғрисида маълумотнома;

2.4. Тушунтириш хати тақдим қилинади.

III. Йиллик молиявий ҳисоботга тайёргарлик бўйича тадбирлар

Йиллик бухгалтерия ҳисоботини ўз вақтида ва сифатли тузиш мақсадида қуйидагилар амалга оширилиши лозим:

3.1. Банк активларининг, жумладан, асосий воситалар ва номоддий активларнинг ҳисобини юритиш, улар бўйича эскириш ҳисоблаш ва уларни ўз вақтида балансда акс эттириб бориш масъулиятида Марказий банк Бошқарувининг 2006 йил 26 августдаги 21-А/2-сонли Қарори билан тасдиқланган 640-сонли «Ўзбекистон Республикаси Марказий банкида асосий воситаларнинг бухгалтерия ҳисобини юритиш тўғрисида»ги Йўриқнома ва Адлия вазирлигида 2003 йил 14 январда рўйхатга олинган 1199-сонли «Ўзбекистон Республикаси банкларида номоддий активларнинг бухгалтерия ҳисобини юритиш тўғрисида»ги, шунингдек, кам баҳоли ва тез эскирувчи буюмларнинг ҳисоби Адлия вазирлигида 2005 йил 15 июлда рўйхатга олинган 1496-сонли «Ўзбекистон Республикаси банкларида кам баҳоли ва тез эскирувчи буюмларнинг бухгалтерия ҳисобини юритиш тўғрисида»ги йўриқномаларида белгиланган тартибда амалга оширилганлигини текшириш;

3.2. Асосий воситалар бошланғич қийматининг ҳамда эскириш суммасининг ўзгариши ушбу асосий воситаларнинг ҳисоби юритиладиган инвентар варақчаларда акс эттирилганлиги;

3.3. Асосий воситалар, хўжалик жиҳозлари ва бошқа материал қимматликларнинг инвентаризацияси натижасида аниқланган тафовутларни бартараф этиш (ортиқчаликлар ва камомадлар ҳисобот йили балансида тегишли расмийлаштирилган хужжатлар асосида акс эттирилган бўлиши зарур), камомад суммалари айбдор шахслардан ундирилиши, яроқсиз ҳолга келган асосий воситалар, хўжалик жиҳозлари ва бошқа ускуналарни ҳисобдан чиқариш Марказий банк Бошқару-

вининг 2006 йил 26 августдаги 21-А/2-сонли Қарори билан тасдиқланган 640-сонли «Ўзбекистон Республикаси Марказий банкида асосий воситаларнинг бухгалтерия ҳисобини юритиш тўғрисида»ги Йўриқнома талаблари доирасида амалга оширилиши лозим.

Бунда, ҳисобот маълумотлари Марказий банкнинг қуйидаги меъёрий ҳужжатлари талабларига тўлиқ мос бўлиши керак.

- Адлия вазирлиги томонидан 1998 йил 16 ноябрда Давлат рўйхатига олинган 533-сонли «Ўзбекистон Республикаси банкларида бухгалтерия ҳисоби ва ҳисоботи тўғрисида»ги йўриқнома;

- Адлия вазирлиги томонидан 2003 йил 14 январда Давлат рўйхатига олинган 1199-сонли «Ўзбекистон Республикаси банкларида номоддий активларнинг бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги йўриқнома;

- Адлия вазирлиги томонидан 2005 йил 15 июлда Давлат рўйхатига олинган 1496-сонли «Ўзбекистон Республикаси банкларида кам баҳоли ва тез эскирувчи буюмларнинг бухгалтерия ҳисобини юритиш тўғрисида»ги йўриқнома;

- Адлия вазирлиги томонидан 2001 йил 19 февралда Давлат рўйхатига олинган 1009-сонли «Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг касса ижроси тўғрисида»ги йўриқнома;

- Марказий банк Бошқарувининг 2005 йил 24 декабрдаги 28-А/1-сонли қарори билан тасдиқланган 623-сонли «Ўзбекистон Республикаси Марказий банкида бухгалтерия ҳисоби ҳисобварақлар режаси»;

- Марказий банк Бошқарувининг 2006 йил 26 августдаги 21-А/2-сонли Қарори билан тасдиқланган 640-сонли «Ўзбекистон Республикаси Марказий банкида асосий воситаларнинг бухгалтерия ҳисобини юритиш тўғрисида»ги Йўриқнома;

3.4.17301, 19903, 90131, 90138, 90149-ҳисобварақларда қолдиқ нолга тенг бўлиши лозим.

IV. Молиявий ҳисоботнинг алоҳида шакллари-ни тузиш ва тўлдиришнинг хусусиятлари

4.1. Йиллик баланс (0104 BS ва 0106 BS шакллар). Марказий банк ҳудудий Бош бошқармаларининг 2006 йил 31 декабр ҳолатига баланс ҳисоботлари Марказий банк Бошқарувининг 2005 йил 24 декабрдаги 28-А/1-сонли қарори билан тасдиқланган 623-сонли «Ўзбекистон Республикаси Марказий банкида бухгалтерия ҳисоби ҳисобварақлар режаси»ни инобатга олган ҳолда тузилиши лозим.

4.2. «Фойда ва зарарлар тўғрисидаги ҳисобот». «Фойда ва зарарлар тўғрисидаги йиллик ҳисобот»ни тузишда қуйидагиларга амал қилиниши лозим:

Марказий банкнинг ҳудудий Бош бошқармалари жойларда молиявий фаолият натижалари бўйича фойда ва зарарларнинг йил охиридаги қолдиқларини 2006 йилнинг 29 декабридан кечиктирмай ҳудудий Бош бошқармалардаги 31206-рақамли ҳисобварағига ўтказишлари лозим. Республика Марказий банки «Марказий банк бюджетининг комплекси» ИАТТ дастури асосида марказлашган ҳолда 2006 йилнинг 29 декабрида автоматлаштирилган тартибда Марказий банкнинг ҳудудий Бош бошқармаларидаги 31206-рақамли ҳисобварақларидаги қолдиқ суммаларни Марказий банкнинг Тошкент шаҳар Бош бошқармаси Ҳисоб-Китоб-Касса Марказидаги (коди 00014) 31206000100000014002-рақамли ҳисобварағига ўтказишлари лозим. Бунда ҳисоботнинг даромад ва харажат қисмларида акс эттирилган маълумотлар бухгалтерия баланси билан таққосланиши лозим.

«Фойда ва зарарлар тўғрисидаги ҳисобот» қуйидаги баланс ҳисобварақларининг талқини (расшифровка)

билан тақдим қилиниши лозим:

44900-«Бошқа фоизли даромадлар»;

45900-«Бошқа фоизсиз даромадлар»;

54900-«Бошқа фоизли харажатлар»;

55900-«Бошқа фоизсиз харажатлар»;

41600, 41800, 42300-ҳисобварақлар бўйича олинган фоизлар суммаси тижорат банклари бўйича талқин (расшифровка) қилиниши лозим.

41600 ҳисобварағининг ёйилмаси Пул-кредитни тартибга солиш бошқармаси билан келишилган ҳолда тақдим қилиниши лозим.

45200-«Фоизсиз даромадлар» ҳисобварағи бўйича олинган даромадлар суммаси талқин (расшифровка) қилиниши лозим.

45900-«Бошқа фоизсиз даромадлар» ҳисобварағининг барча даромад моддалари талқин (расшифровка) қилиниши лозим. Ижарага берилган бино ва асосий воситалар бўйича олинган даромадлар талқин (расшифровка) қилиниши лозим. Тижорат банкларидан олинган жарима, пеня ва неустойка суммалари, шунингдек вакиллик ҳисобварағида дебет қолдиғига йўл қўйилганлиги учун олинган жарималар суммаси тижорат банклари бўйича талқин (расшифровка) қилиниши лозим.

51200 «Резидент банкларнинг маблағлари бўйича фоизли харажатлар» ҳисобварағи бўйича амалга оширилган харажатлар талқин (расшифровка) қилиниши лозим.

52000 «Олинган кредит, қарзлар (займлар) ва векселлар бўйича фоизли харажатлар» ҳисобварағи бўйича амалга оширилган харажатлар талқин (расшифровка) қилиниши лозим.

55100 «Фоизсиз харажатлар» ҳисобварағи бўйича амалга оширилган харажатлар талқин (расшифровка) қилиниши лозим.

55195 «Бошқа хизматлар ва воситачилик харажатлари» ҳисобварағи бўйича амалга оширилган харажатлар талқин (расшифровка) қилиниши лозим.

55900-«Бошқа фоизсиз харажатлар» ҳисобварағининг барча харажат моддалари талқин (расшифровка) қилиниши лозим.

56116-«Ходимларни ўқитиш ва қайта тайёрлаш» моддасига ходимларни ўқув юртларида ўқишлари учун ажратилган лимит суммаси кимга ва қайси ўқув даври учун ўтказилганлиги талқин (расшифровка) қилиниши лозим.

56214 «Банк балансидаги ва ижарадаги бино ва хоналарга техник хизмат кўрсатиш харажатлари ҳисобварағи бўйича амалга оширилган харажатлар талқин (расшифровка) қилиниши лозим.

56215 «Банк балансидаги ва ижарадаги асосий воситалар, жиҳоз ва ускуналарга даврий техник хизмат кўрсатиш харажатлари ҳисобварағи бўйича амалга оширилган харажатлар талқин (расшифровка) қилиниши лозим.

56216 «Банк балансидаги ва ижарадаги бино ва хоналарни таъмирлаш харажатлари ҳисобварағи бўйича амалга оширилган харажатлар талқин (расшифровка) қилиниши лозим.

56217 «Банк балансидаги ва ижарадаги асосий воситалар, жиҳоз ва ускуналарни таъмирлаш харажатлари ҳисобварағи бўйича амалга оширилган харажатлар талқин (расшифровка) қилиниши лозим.

56700 «Суғурта, солиқ ва бошқа харажатлар» ҳисобварағи бўйича барча харажат моддалари талқин (расшифровка) қилиниши лозим. Шу билан бирга, Марказий банк томонидан тўланган жарима суммалари ҳам талқин (расшифровка) қилиниши ва тушунтирилиши лозим.

Йиллик ҳисобот талқинларсиз (расшифровкасиз) қабул қилинмайди.

4.3. «Банкнинг асосий воситалари ва йиғилган эскириш суммаси тўғрисида»ги ҳисобот (C1804 FAD шакли) 16505, 16509, 16515, 16535, 16541, 16549, 16561, 16601 ва 16609 ҳисобварақларнинг талқини (В), (Г), илова – 1, 2 илова қилиниб, баланс билан таққосланган ҳолда ҳамда 1-иловадаги эскириш бўйича кирим суммалари 2-шакл «Фойда ва Зарарлар» ҳисоботининг 56600 ҳисобварақлари билан солиштирилиб тақдим қилиниши лозим. 2-шакл «Фойда ва Зарарлар» ҳисоботидаги 56600 ҳисобварақлари билан фарқ суммалари юзага келса, фарқ суммасига 1804 FAD шакл ҳисоботининг 1-иловасида изоҳ равишда кўрсатилиши лозим. Марказий банк балансидан марказлашган ҳолда ажратилган асосий воситалар бўйича маълумот 22205 ҳисобварағи билан солиштирилиб, талқин қилинган ҳолда 16 ва 17-сонли иловаларга мувофиқ тақдим қилиниши лозим.

30905 «Текинга олинган мол-мулклар» ҳисобварағи бўйича маълумот талқин қилинган ҳолда тақдим қилиниши лозим.

4.4.31101-«Ижтимоий мақсадлар учун мўлжалланган фонд» ҳисобварағи бўйича қилинган харажатлар тўғрисидаги ҳисобот баланс билан таққосланган ҳолда ҳамда «Турли харажатлар» моддаси бўйича харажатларнинг тўлиқ талқини (расшифровка) илова қилинган ҳолда тақдим қилиниши лозим.

31101-ҳисобварағи бўйича маблағларнинг фойдаланилмаган қолдиқлари Марказий банкнинг Тошкент шаҳар ҳудудий Бош бошқармаси Ҳисоб-китоб-Касса Марказидаги (00014) 31101000600000014004 «Ижтимоий мақсадлар учун мўлжалланган фонд» ҳисобварағига ўтказилиши лозим.

4.5.2007 йил 1 январ ҳолатига кўра дебиторлик ва кредиторлик қарзлар қолган бўлса, уларнинг талқини (расшифровка) қарзларнинг вужудга келган санаси ва сабаби кўрсатилган ҳолда ҳамда муддати ўтган дебитор ва кредитор қарз (90 кундан ошган) бўлса, уларнинг пайдо бўлиш сабаблари ва ушбу муддати ўтган қарздорликни ёпиш бўйича кўрилатган чора-тадбирлар, ҳамда қачон ёпилиши тўғрисида тушунтириш хати Бухгалтерия ҳисоби, ҳисоботи ва давлат бюджетининг касса ижроси департаменти ва Молия департаментига тақдим қилиниши лозим.

4.6. Йиллик ҳисоботнинг тушунтириш хатида хизмат бинолари қурилишини ҳамда реконструкциясини амалга ошираётган ҳудудий Бош бошқармалар қурилиш ишлари бошлангандан буён ажратилган лимит ва уларнинг ҳақиқатда фойдаланилган суммалари талқини (расшифровка) кўрсатиши лозим. Шунингдек, тугалланмаган қурилиш, омбордаги материал қолдиқларининг ва пудратчиларга ўтказилган бўнак тўловларининг суммалари кўрсатилиши лозим.

4.7. 2007 йил 1 январ ҳолатига кўра фондлар харакати ва уларнинг талқини (расшифровка) тақдим қилиниши лозим. 30908 ҳисобварағидаги дебет ва кредит бўйича бажарилган амаллар талқини C1804 FAD ҳисоботи билан ҳамда 31203 ҳисобварақига ўтказилган суммалар билан таққосланган ҳолда тақдим қилиниши лозим.

4.8.31203 - «Тақсимланмаган фойда» ҳисобварағи бўйича (Марказий банк Бошқарувининг 2006 йил 26 августдаги 21-А/2-сонли Қарори билан тасдиқланган 640-сонли «Ўзбекистон Республикаси Марказий банкида асосий воситаларнинг бухгалтерия ҳисобини юритиш тўғрисида»ги Йўриқномага асосан).

Республика Марказий банки «Марказий банк бюджетининг комплекси» ИАТТ дастури асосида марказлашган ҳолда 2006 йилнинг 29 декабрида автоматлаштирилган тартибда Марказий банкнинг ҳудудий Бош бошқармалари томонидан жойларда 31203-ҳисобварағига ўтказилган сумма қолдиқлари 2006 йилнинг 29

декабрида Марказий банкнинг Тошкент шаҳар Бош бошқармаси Ҳисоб-Китоб-Касса Марказидаги (код 00014) 31203000000000014001-рақамли ҳисобварағига ўтказилади.

4.9. Асосий воситаларни капитал таъмирлаш учун лимит олган ҳудудий Бош бошқармалар улардан фойдаланиш тўғрисида талқин (расшифровка) тақдим қилинлар.

Бундан ташқари, 2007 йил 1 январ ҳолатига кўра:

- 16505, 16509, 16535, 16541, 16561, 16601, 16609, 19921- ҳисобварақларда ҳисобга олинаётган асосий воситалар, кам баҳоли ва тез эскирувчи буюмлар, номоддий активлар ҳамда омбордаги материал қолдиқларининг инвентар рақами, сотиб олинган йили, миқдори, баҳоси ва суммаси кўрсатилган рўйхат;

- Марказий банк ҳудудий Бош бошқармаларининг балансларида ҳисобга олинаётган уй-жой фонди тўғрисидаги маълумотнома тақдим қилиниши лозим.

- 19925 «Олдиндан қилинган харажатлар» ҳисобварағи, шу жумладан 2006 йилга рўзнома ва ойномаларга қилинган обуна харажати суммалари тўғрисида талқин (расшифровка) тақдим қилиниши лозим.

- Марказий банк балансидаги ижарага берилган асосий воситалар тўғрисида ҳисобот талқин (расшифровка) илова қилинган ҳолда тақдим қилиниши керак.

V. 2006 йил учун йиллик ҳисоботга «2 Инвест» шакл бўйича ҳисобот Ишлар бошқармаси «Лойиҳа-смета ҳужжатларини экспертиза қилиш ва техник назорати» бўлимига тақдим қилинади:

5.1.«2 Инвест» шаклда «Асосий капиталга киритилган инвестициялар тўғрисида»ги ҳисоботни тақдим қилиниши лозим.

1-устуннинг 203, 205, 208, 209-қаторларида кўрсатилган суммалар ушбу устуннинг 202-қаторида кўрсатилган суммага мос келиши лозим.

5.2.«2 Инвест» шаклдаги йиллик ҳисоботда тугалланмаган қурилиш бўйича ҳисобот йилининг бошидаги маълумотлар (йиллик) капитал қўйилма харажатлари сифатида қабул қилинган ва сарфланган суммага, шунингдек ўтган йилда бажарилган ишларнинг аниқланган ҳажмига асосан ўзгартирилади. Йиллик ҳисоботга тушунтириш хатида ўзгартирилган суммалар сабаби кўрсатилган ҳолда ёйилма қилинади.

5.3.«2 Инвест» шаклдаги йиллик ҳисоботнинг 5-устуни 202-қаторидаги сумма бухгалтерия балансининг 16505-ҳисобварағида акс эттирилган сумма билан мос келиши лозим. Бунинг учун, 16505-ҳисобварақнинг 2007 йил 1 январ ҳолатига қолдиғи ёйилма қилиниши лозим. Тафовутлар аниқланган ҳолларда ҳисоботга ишончли тарзда изоҳланган тушунтириш хати тақдим қилинади.

5.4.1-устуннинг 201-қаторида кўрсатилган сумма Давлат комиссиясининг иншоотларни фойдаланишга қабул қилиш далолатномаларига асосан 16505-ҳисобварақдан ҳисобдан чиқарилган харажатларга тенг бўлиши лозим.

5.5.«1-бўлимга* маълумотнома»нинг 4, 5, 6-устунларида кўрсатилган сумма Марказий банк комиссиясининг ҳисобдан чиқариш учун рухсат берган суммасига тенг бўлиши лозим.

5.6.«2 Инвест» шаклдаги ҳисоботга тушунтириш хатида ўзлаштирилган капитал қўйилмаларнинг ҳар бир объекти бўйича улардан: қурилиш-монтаж ишлари, асбоб-ускуналар, лойиҳа-қидирув ишлари ва бошқа ишларга ёйилма берилиши лозим.

5.7. Ҳисобот йилида фойдаланишга топширилган объектларнинг сметаси ва ҳақиқий қиймати, уларнинг Давлат комиссияси томонидан қабул қилинган санаси, бинонинг кубатураси, уйлар бўйича эса, квартиранинг

умумий майдони ва сони кўрсатилган рўйхат келтирилиши лозим.

Кейинги йилга қоладиган объектларнинг бажарилган ишлар, жумладан, қурилиш-монтаж ва бошқа ишлар бахоси кўрсатилган ҳолдаги рўйхати келтирилади.

Ҳисоботга варақада уй-жой қурилишида улушдорлик ҳисобига олинган умумий майдон, уйнинг жойлашган манзили ва улушдорлик суммаси кўрсатилади.

«2 Инвест» йиллик ҳисобот минг сўмда, ўнлик белгиларсиз тузилади.

VI. 2006 йил учун Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг касса ижроси бўйича йиллик ҳисобот Бухгалтерия ҳисоби, ҳисоботи ва давлат бюджетининг касса ижроси департаментига тақдим қилинади.

6.1. Марказий банкнинг ҳудудий Бош бошқармалари Давлат бюджетининг касса ижроси бўйича йиллик ҳисоботни Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига қуйидаги таркибда тақдим қилишлари лозим:

- сўм ва тийинларда тузилган давлат солиқлари ҳамда даромадларидан маҳаллий бюджетларга ажратмалар тўғрисида маълумотнома (молия, солиқ ва божхона органлари томонидан тасдиқланади) - 1 нусхада;

- 2204GRE ойлик ҳисобот шакли бўйича дастурий йўл билан минг сўмда тузилган даромадлар /оборотлар бўйича/ тўғрисидаги ҳисоботнинг дискетадаги ва Марказий банкнинг ҳудудий Бош бошқармаси бошлиғи ҳамда унинг ўринбосари - Ҳисоб, ҳисобот ва ҳисоб-китоб таҳлили ва ахборотлаштиришни назорат қилиш бошқармаси бошлиғи томонидан тасдиқланган ва муҳр изи туширилган битта нусхаси;

- даромадлар бўйича ҳисобот даромадларнинг номи, шартли рақамининг коди, бўлими, параграфи, симболи кўрсатилган ва бўлимлар, символлар ҳамда бутун ҳисобот бўйича жами суммалар чиқарилган ҳолда, сўм ва тийинларда тузилади; Ушбу ҳисобот Марказий банкнинг ҳудудий Бош бошқармаси бошлиғи ва унинг ўринбосари - Ҳисоб, ҳисобот ва ҳисоб-китоб таҳлили ва ахборотлаштиришни назорат қилиш бошқармаси бошлиғи томонидан имзоланиб, муҳр изи туширилади ҳамда молия ва солиқ органлари раҳбарлари ҳамда бош бухгалтерлари имзолари ва муҳр излари билан тасдиқланади (битта нусхада тақдим қилинади);

- 23204, 23224, 23226, 23228, 23402, 23403, 21506 ва 21508-ҳисобварақлар бўйича даромадлар юзасидан ҳисобот;

- қўшимча йиллик ҳисобот белгиланган тартибда тузилади ва тақдим қилинади;

- йиллик ҳисоботга тушунтириш хати.

6.2. Давлат бюджетининг касса ижроси бўйича йиллик ҳисобот «Хизматда фойдаланиш учун» устхати билан расмийлаштирилади.

6.3. Давлат бюджетининг даромадлари бўйича жамлама йиллик ҳисобот тузилгунга қадар Марказий банкнинг ҳудудий Бош бошқармалари йиллик ҳисоботни тузиш бўйича тадбирларни амалга ошириш билан бир вақтда қуйидагиларни текширишлари лозим:

а) декабр ойидаги даромадлар бўйича ойлик жамлама ҳисобот маълумотларининг молия, солиқ ва божхона органлари маълумотлари билан мувофиқлигини, даромадлар бўйича йиллик ҳисобот билан таққослаш ҳамда аниқланган тафовутларни зудлик билан ўрганиб чиқиш ҳамда бартараф этиш лозим;

б) маҳаллий бюджетга ажратмаларнинг тўғрилиги;

6.4. Марказий банкнинг ҳудудий Бош бошқармалари Давлат бюджетининг даромадлари бўйича йиллик ҳисоботга тушунтириш хатида:

а) банклар томонидан тақдим қилинган йиллик ҳисоботларни текширишда аниқланган жиддий камчилик-

ларни, уларнинг келиб чиқиш сабабларини ва уларни тузатиш бўйича кўрилган чора-тадбирларни кўрсатиши;

б) банкларнинг бюджет даромадлари бўйича йиллик ҳисоботлари молия, солиқ ва божхона органлари томонидан тасдиқланганми ҳамда йиллик ҳисобот маълумотларида тафовутлар бўлса уларнинг сабабларини кўрсатиши;

в) декабр учун ойлик ҳисобот Республика бюджетининг даромадлари бўйича йиллик ҳисобот билан таққосланганда аниқланган тафовутларнинг сабабларини кўрсатиши ва тушунтириш хатининг устига қуйидаги жумлани ёзишлари: «2007 йил 1 январ ҳолатига кўра йиллик ҳисобот маълумотлари ойлик ҳисобот маълумотлари билан таққосланди ва тафовут сабаблари таҳлил қилинди»;

г) Марказий банк Тошкент шаҳар бош бошқармасининг Ҳисоб-китоб-касса марказига ўтказилган 23402, 23403, 23204, 23224, 23226, 23228, 21506 ва 21508-ҳисобварақлар бўйича электрон авизоларнинг жами суммаларини кўрсатиш лозим.

6.5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2005 йил 27 декабрдаги ПҚ-244-сонли «Ўзбекистон Республикасининг 2006 йилги асосий макроиктисодий кўрсаткичлари прогнози ва Давлат бюджети параметрлари тўғрисида»ги Қарори талабларини бажариш ҳамда бюджетга тушаётган даромад ва солиқларни тўғри ҳисобга олиш, шунингдек, маҳаллий бюджетга ажратма қилишда белгиланган меъёрларга амал қилиниши лозим (меъёрий ажратмалар бўйича маълумотнома 18-сонли иловага мувофиқ тақдим қилинади).

VII. 2006 йил учун йиллик молиявий, бухгалтерия ҳисоботлари ва Давлат бюджетининг касса ижроси бўйича ҳисоботларни тақдим қилиш муддатлари

7.1. Марказий банкнинг ҳудудий Бош бошқармалари йиллик бухгалтерия ҳисоботи ва Давлат бюджетининг касса ижроси бўйича ҳисоботларини Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг Бухгалтерия ҳисоби, ҳисобот ва Давлат бюджетининг касса ижроси ҳамда Молия департаментларига қуйидаги муддатларда тақдим қилишлари лозим:

2007 йил 10 январгача

Марказий банкнинг Сирдарё вилоят ББ

Марказий банкнинг Жиззах вилоят ББ

Марказий банкнинг Фарғона вилоят ББ

Марказий банкнинг Наманган вилоят ББ

2007 йил 11 январгача

Марказий банкнинг Андижон вилоят ББ

Марказий банкнинг Бухоро вилоят ББ

Марказий банкнинг Қорақалпоғистон

Республикаси ББ

Марказий банкнинг Хоразм вилоят ББ

Марказий банкнинг Тошкент вилоят ББ

2007 йил 12 январгача

Марказий банкнинг Қашқадарё вилоят ББ

Марказий банкнинг Навоий вилоят ББ

Марказий банкнинг Самарқанд вилоят ББ

Марказий банкнинг Сурхондарё вилоят ББ

2007 йил 13 январгача

Марказий банкнинг Тошкент шаҳар ББ

**Марказий
банк Раиси
ўринбосари**

Ф. Х. БОҚИЕВ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИ ҚАРОРИ

2006 йил 7 октябр

№ 24/5

Тошкент ш.

«МИКРОКРЕДИТ ТАШКИЛОТЛАРИДА БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ ҲИСОБВАРАҚЛАРИ РЕЖАСИ»НИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ ТОМОНИДАН
2006 йил 11 ноябрда 1639-сон билан
давлат рўйхатидан ўтказилди
(2006 йил 21 ноябрдан кучга киради)

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги ва «Микрокредит ташкилотлари тўғрисида»ги Қонунларига асосан Марказий банк Бошқаруви

қарор қилади:

1. «Микрокредит ташкилотларида бухгалтерия ҳисоби ҳисобварақлари режаси» иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Мазкур Қарор Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида давлат рўйхатидан ўтказилган вақтдан бошлаб 10 кундан сўнг кучга киради.

3. Ушбу Қарор ижросини назорат қилиш Марказий банк Раиси ўринбосари Ф. Х. Боқиев зиммасига юклатилсин.

**Марказий банк
Раиси**

Ф. М. МУЛЛАЖОНОВ

**Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки Бошқарувининг
2006 йил 7 октябрдаги
24/5-сонли қарори билан
ТАСДИҚЛАНГАН
№643**

МИКРОКРЕДИТ ТАШКИЛОТЛАРИДА БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ ҲИСОБВАРАҚЛАРИ РЕЖАСИ

1. Ҳисобварақлар режасининг умумий тавсифи

Микрокредит ташкилотларида бухгалтерия ҳисоби ҳисобварақлари режаси Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида», «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида» ва «Микрокредит ташкилотлари тўғрисида»ги қонунларига мувофиқ Ўзбекистон Республикасида микрокредит ташкилотлари бухгалтерия ҳисобини юритиш асосларини белгилаб беради. Микрокредит ташкилотлари томонидан бухгалтерия ҳисоби улар Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида белгиланган тартибда юридик шахс сифатида рўйхатдан ўтказилган вақтдан бошлаб қайта ташкил этилгунга ёки тугатилгунга қадар узлуксиз равишда юритилади.

Микрокредит ташкилотлари микромолиявий операцияларни амалга оширишда ва уларни бухгалтерия ҳисобида акс эттиришда Марказий банкнинг меъёрий ҳужжатларига ва қонунчиликка қатъий риоя қилишлари лозим.

Мазкур ҳисобварақлар режаси микрокредит ташкилотларида микромолиявий операцияларнинг бухгалтерия ҳисобини акс эттириш учун асос бўлиб хизмат қилади.

Ҳисобварақлар режаси микрокредит ташкилотлари томонидан амалга ошириладиган операцияларнинг ҳисобини юритиш, таҳлил қилиш, гуруҳлаш ва уларга доир ҳисоботларни тузишда қўлланадиган Бош китоб ҳисобварақлари рўйхатидан иборатдир.

Хатоларни тўғрилаш ва ҳисоб сиёсатидаги ўзгаришлар бўйича тузатишлар киритишда, ҳисобварақларнинг таърифларида кўзда тутилмаган бўлса ҳам ҳисобварақ-

ларнинг дебет ва кредитлари бўйича тузатиш ўтказмалари беришга рухсат берилади.

Микрокредит ташкилотларининг ҳисобварақлар режаси бухгалтерия ҳисобининг кўп валютали тизимига асосланган бўлиб, чет эл валютасидаги операцияларнинг ҳисоби юритилиши мумкин бўлган барча ҳисобварақларда хорижий валютадаги операциялар ҳисобини акс эттириш имконини беради. Ҳар бир валюта тури бўйича синтетик ҳисобни юритиш учун алоҳида Бош китоб, аналитик ҳисобни юритиш учун эса Ёрдамчи китоблар очилади. Ҳар бир валюта бўйича Бош китобларнинг тегишли баланс ҳисобварақларидаги суммалар Ёрдамчи китоблардаги суммалар йиғиндисига мос келиши керак. Микрокредит ташкилоти томонидан амалга ошириладиган ҳар бир операция тегишли валюта тури бўйича Бош ва Ёрдамчи китобларда рўйхатга олиниши керак. Ҳисобот санасида Бош китобларнинг хорижий валюталар бўйича жами суммалари миллий валютага ўтказилади ва ҳисобот даври давомида амалга оширилган барча операциялар бўйича микрокредит ташкилотининг жамланма баланси тузилади.

Ҳисобварақларни кодлаштириш қуйидаги мақсадлар учун ишлаб чиқилган:

- ҳисобварақларнинг Бош ва Ёрдамчи китобларда жойланишини енгиллаштириш;
- ҳисобварақларни бир тизимда таснифлаш ва гуруҳлашга ёрдам бериш;
- ҳисоб жараёнларини автоматлаштиришни енгиллаштириш;
- операциялар ёзувини тезлаштириш.

Баланс ҳисобварақларининг Бош китобда кодлаштирилиш тизими қуйидаги схема бўйича бешта белгидан иборатлиги қабул қилинган:

Рақамли кодлаштиришга қуйидаги зарур шартлар

с	мм	SS
С	Ҳисобварақ туркуми (категорияси):	
1	Актив	
2	Мажбуриятлар	
3	Капитал	
4	Даромадлар	
5	Харажатлар	
9	Кўзда тутилмаган ҳолатлар	
MM	Ҳисобварақ туркумига тегишли асосий ҳисобварақлар (биринчи тартиб)	
SS	Асосий ҳисобварақларга тегишли субҳисобварақлар (иккинчи тартиб)	

жойлаштирилган:

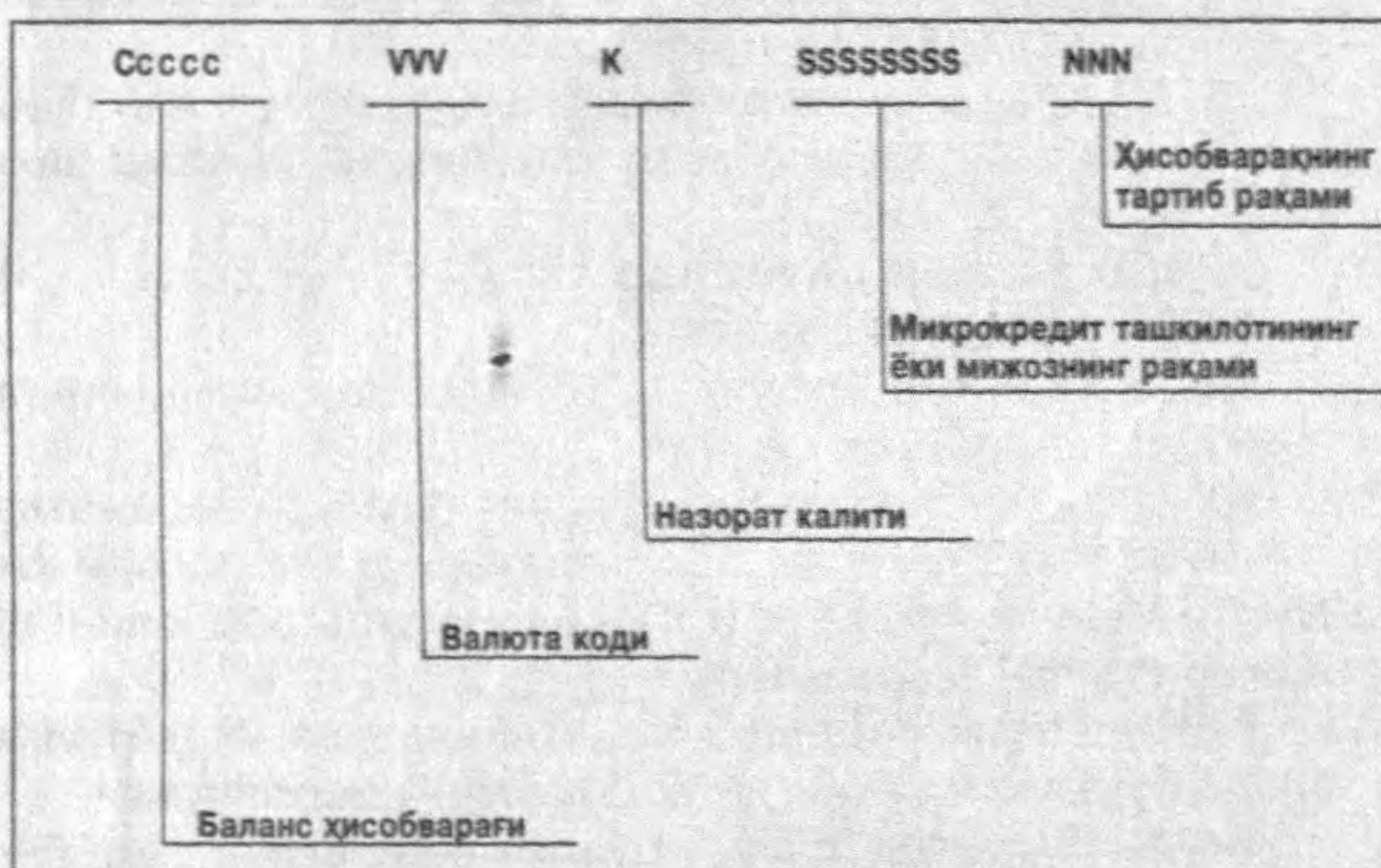
- жамланма ҳисобварақлар учун MM ва/ёки SS нол рақамларига эга (масалан, 10000-«Активлар», 10100-«Кассадаги нақд пул ва бошқа тўлов ҳужжатлари» ва бошқалар);

- «Активлар» бўлимидаги «...зарарларни қоплаш захираси» сарлавҳали

- субҳисобварақлар учун SS ўрнида 99 рақам қабул қилинган.

Ёрдамчи китобда шахсий ҳисобварақлар қуйидаги схема бўйича кодлаштирилади:

Бундан ташқари, операцияларни бошқариш мақса-

дида Ёрдамчи китобларга Марказий банк, микрокредит ташкилотлари менежменти (бошқариши) учун зарур бўлган батафсил ахборотлар билан таъминловчи қўшимча маълумотлар киритилади.

Ҳисобварақлар режасида ҳар бир ҳисобварақнинг актив ёки пассив бўлиши аниқ белгилаб қўйилган, актив-пассив қолдиқларга эга бўладиган айрим ҳисобварақлар бундан мустасно. Актив ҳисобварақларга «Активлар», «Харажатлар» ва «Кўзда тутилмаган ҳолатлар» бўлиmlаридаги баланс ҳисобварақлари, пассив ҳисобварақларга «Мажбуриятлар», «Капитал» ва «Даромадлар» бўлиmlаридаги баланс ҳисобварақлари тааллуқлидир.

Активларнинг реал қийматини акс эттириш мақсадида «Активлар» бўлимига контр-актив ҳисобварақлари, мажбуриятларнинг реал қийматини акс эттириш мақсадида эса «Мажбуриятлар» бўлимига контр-пассив ҳисобварақлар киритилган.

«Кўзда тутилмаган ҳолатлар» бўлимига операцияларни икки ёқлама ёзув услуби бўйича акс эттириш ва амалга оширилган операцияларнинг тўғрилигини қўшимча назорат қилиш имконини берувчи контр-актив ҳисобварақлар киритилган.

Баъзи ҳисобварақлардан ташқари «Активлар» лик-

видлилиқ, «Мажбуриятлар» эса муддатлилиқ тамойилларига асосан таснифланган.

Мазкур ҳисобварақлар режасида ҳар бир иккинчи тартибли баланс ҳисобварағи учун ҳисобварақ таърифи берилган бўлиб, унда ҳисобварақнинг дебети ва кредити бўйича қандай операцияларни акс эттириш ҳамда аналитик ҳисобини юритиш кўрсатилган. Батафсил аналитик ҳисоб юритиш учун микрокредит ташкилотларида шахсий ҳисобварақлардан ташқари қўшимча журнал ҳисоби ва реестрлар юритилиши мумкин.

«Даромадлар» ва «Харажатлар» бўлими учун аналитик ҳисоб кўрсатилмаган бўлиб, ушбу бўлиmlардаги ҳисобварақлар микрокредит ташкилоти ички ҳисобварақлари ҳисобланади. Микрокредит ташкилотлари Марказий банк талаблари ва ички ҳисоб сиёсатидан келиб чиққан ҳолда мазкур ҳисобварақларда тахлилий (аналитик) ҳисобни қандай юритишни ўзлари белгилайдилар.

I. ҲИСОБВАРАҚЛАР РЎЙХАТИ

Код Номи

10000 АКТИВЛАР

10100 Кассадаги нақд пуллар

10101 Кассадаги пул маблағлари 10109 йўлдаги нақд пуллар

10500 Банкларга қўйилган депозитлар ва бошқа маблағлар

10503 Банкларга қўйилган талаб қилиб олингунча сақланадиган депозитлар

10505 Банкларга қўйилган жамғарма депозитлар

10507 Банкларга қўйилган муддатли депозитлар

10597 Банкларга қўйилган бошқа маблағлар

11100 Сотиб олинган дебиторлик қарзлари - Факторинг

11101 Сотиб олинган дебиторлик қарзлари - Факторинг

11103 Муддати ўтган сотиб олинган дебиторлик қарзлари - Факторинг 11105 Суд жараёнидаги сотиб олинган дебиторлик қарзлари - Факторинг 11195 Сотиб олинган дебиторлик қарзлари - Факторинг бўйича дисконт контр-актив)

11199 Сотиб олинган дебиторлик қарзлари - Факторинг бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив)

12400 Жисмоний шахсларга берилган қисқа муддатли микроқарзлар

12401 Жисмоний шахсларга берилган қисқа муддатли микроқарзлар

12405 Жисмоний шахсларга берилган муддати ўтган микроқарзлар

12409 Жисмоний шахсларга берилган шартлари қайта кўриб чиқилган қисқа муддатли микроқарзлар

12499 Жисмоний шахсларга берилган қисқа муддатли микроқарзлар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив)

12500 Якка тартибдаги тадбиркорларга берилган қисқа муддатли микрокредитлар

12501 Якка тартибдаги тадбиркорларга берилган қисқа муддатли микрокредитлар

12505 Якка тартибдаги тадбиркорларга берилган муддати ўтган микрокредитлар

12509 Якка тартибдаги тадбиркорларга берилган шартлари қайта кўриб чиқилган қисқа муддатли микрокредитлар

12599 Якка тартибдаги тадбиркорларга берилган қисқа муддатли микрокредитлар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив).

12700 Юридик шахсларга берилган қисқа муддатли микрокредитлар

12701 Юридик шахсларга берилган қисқа муддатли микрокредитлар

12705 Юридик шахсларга берилган муддати ўтган микрокредитлар

12709 Юридик шахсларга берилган шартлари қайта кўриб чиқилган қисқа муддатли микрокредитлар

12799 Юридик шахсларга берилган қисқа муддатли микрокредитлар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив)

14800 Жисмоний шахсларга берилган узоқ муддатли микроқарзлар

14801 Жисмоний шахсларга берилган узоқ муддатли микроқарзлар

14809 Жисмоний шахсларга берилган шартлари қайта кўриб чиқилган узоқ муддатли микроқарзлар

14899 Жисмоний шахсларга берилган узоқ муддатли микроқарзлар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив)

14900 Якка тартибдаги тадбиркорларга берилган узоқ муддатли микрокредитлар

14901 Якка тартибдаги тадбиркорларга берилган узоқ муддатли микрокредитлар

14909 Якка тартибдаги тадбиркорларга берилган шартлари қайта кўриб чиқилган узоқ муддатли микрокредитлар

14999 Якка тартибдаги тадбиркорларга берилган узоқ муддатли микрокредитлар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив)

15100 Юридик шахсларга берилган узоқ муддатли микрокредитлар

15101 Юридик шахсларга берилган узоқ муддатли микрокредитлар

15109 Юридик шахсларга берилган шартлари қайта кўриб чиқилган узоқ муддатли микрокредитлар

15199 Юридик шахсларга берилган узоқ муддатли микрокредитлар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив)

15600 Микролизинг (молиявий ижара)

15607 Микролизинг

15617 Муддати ўтган микролизинг

15619 Шартлари қайта кўриб чиқилган микролизинг

15699 Микролизинг бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив)

15700 Суд жараёнидаги микроқарзлар, микрокредитлар ва микролизинглар

15701 Жисмоний шахсларга берилган суд жараёнидаги микроқарзлар

15703 Якка тартибдаги тадбиркорларга берилган суд жараёнидаги микрокредитлар

15707 Юридик шахсларга берилган суд жараёнидаги микрокредитлар

15709 Суд жараёнидаги микролизинг

15799 Суд жараёнидаги микроқарзлар, микрокредитлар ва микролизинглар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив)

16300 Олиниши лозим бўлган ҳисобланган фоизлар

16301 Банклардаги депозитлар бўйича олиниши лозим бўлган ҳисобланган фоизлар

16307 Микроқарзлар бўйича олиниши лозим бўлган ҳисобланган фоизлар

16309 Микрокредитлар бўйича олиниши лозим бўлган ҳисобланган фоизлар

16323 Микролизинг (Молиявий ижара) бўйича олиш учун ҳисобланган фоизлар

16397 Бошқа олиниши лозим бўлган ҳисобланган фоизлар (воситачилик ҳақи)

16500 Асосий воситалар

16501 Ер

16505 Тугалланмаган қурилишлар

16509 Микрокредит ташкилоти бинолари ва бошқа иморатлари

16511 Микрокредит ташкилоти бинолари ва бошқа иморатларининг йиғилган эскириш суммаси (контр-актив)

16515 Объектларни ижарага олиш ва уни такомиллаштириш ҳуқуқи

16519 Объектларни ижарага олиш ва уни такомиллаштириш ҳуқуқи бўйича йиғилган эскириш суммаси (контр-актив)

16529 Транспорт воситалари

16531 Транспорт воситаларининг йиғилган эскириш суммаси (контр-актив)

16535 Мебел, мослама ва жиҳозлар

16539 Мебел, мослама ва жиҳозларнинг йиғилган эскириш суммаси (контр-актив)

16549 Операцион ижарага берилган асосий воситалар

16551 Операцион ижарага берилган асосий воситаларнинг йиғилган эскириш суммаси (контр-актив)

16561 Омбордаги асосий воситалар

16563 Омбордаги асосий воситаларнинг йиғилган эскириш суммаси (контр-актив)

16600 Номоддий активлар

16601 Номоддий активлар

16605 Номоддий активларнинг йиғилган эскириш суммаси (контр-актив)

16609 Ўрнатиш ва яратиш жараёнидаги номоддий активлар

16617 Гудвилл

16699 Ўрнатиш ва яратиш жараёнидаги номоддий активлар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив)

16700 Кўчмас мулк ва бошқа хусусий мулклар

16701 Кўчмас мулк ва бошқа хусусий мулклар

16707 Кўчмас мулк ва бошқа хусусий мулкларнинг йиғилган эскириш суммаси

16799 Кўчмас мулк ва бошқа хусусий мулклар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив)

19900 Бошқа активлар

19901 Майда харажатлар

19905 Олинган кредитлар бўйича гаровга қўйилган мулклар ва мулккий ҳуқуқлар

19907 Хизматлар учун олдиндан тўланган харажатлар

19908 Микрокредит ташкилотлари ходимлари билан бўладиган ҳисоб-китоблардаги ундириб олиниши лозим бўлган маблағлар

19909 Товар-моддий қимматликлар ва кўрсатилган хизматлар учун тўланган маблағлар ҳисобварағи

19911 Олиниши лозим бўлган маблағлар ҳисобварақлари бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив)

19921 Омбордаги кам баҳоли ва тез эскирувчи буюмлар ҳамда бошқа қимматликлар

19925 Олдиндан тўланган харажатлар

19931 Муддати узайтирилган солиқлар

19941 Тугатилган ва тугатилиш жараёнида бўлган банклардаги маблағлар

19945 Тугатилган ва тугатилиш жараёнида бўлган банклардаги маблағлар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив)

19995 Суд жараёнидаги бошқа активлар

19997 Бошқа активлар

19999 Бошқа активлар бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси (контр-актив)

20000 МАЖБУРИЯТЛАР.

21600 Олинган қисқа муддатли кредитлар

21606 Банклардан олинган қисқа муддатли кредитлар

21610 Давлатнинг мақсадли жамғармаларидан олинган қисқа муддатли кредитлар

21614 Банк бўлмаган молиявий муассасалардан олинган қисқа муддатли кредитлар

(Давоми бор).

БАНКЛАРАРО БОЗОР: UZIBOR ТАҲЛИЛИ

UZIBOR индекси – тижорат банкларининг бўш турган ликвид маблағларини самарали жойлаштириш имконини берадиган индикатор бўлиб, бу қисқа муддатли пул бозори айланмаларининг ўсишига ёрдам беради. Муаллақ фоиз ставкаси бўйича кредитлар жалб этиш ва бериш тижорат банкларига банк сармоясини катта хатарга қўймасдан барқарор даромад олиш имконини беради.

Банклараро ҳисоб-китобларнинг кундалик индексини Ўзбекистон банклари ассоциацияси ҳузуридаги «Banklararo maslahat xizmati - BMX» МЧЖ белгилайди. Ҳозирги вақтда қарз сармоялар банклараро бозорида Ўзбекистоннинг 12 та тижорат банки қатнашмоқда.

2006 йил 12 декабр ҳолатига кўра деярли барча индекслар 2006 йил 18 сентябрдаги қийматларга нисбатан кўпайди (жадвал). Бунга қишлоқ хўжа-

лиги (мавсумий) ишлари амалга оширилиши муносабати билан банкларнинг пул бозорида иштирок этиши сабаб бўлди.

Бир йил давомида (2005 йил 12 декабрдан 2006 йил 12 декабргача) UZIBOR индекслари 4,7 фоиздан кўпроққа қамайдди. Бундай қамаиш қайта молиялаш ставкаси пасайганлиги билан боғлиқ бўлиб, бунинг натижасида тижорат банклари ҳам кредитлар

	12.12.2006	18.09.2006	13.12.2005	Ўзгаришлар		1 YR High	1 YR AVR
				18.09.2006	12.12.2005		
o/p	8,25	8,13	12	0,12	-3,75	12,00	11,21
1 ҳафта	9	9,25	14	-0,25	-5	14,54	13,84
1 ой	10,25	10,19	15	0,06	-4,75	16,00	15,11
2 ой	11,5	11,13	15,6	0,37	-4,1	16,80	15,79
3 ой	11,88	11,75	16,3	0,13	-4,42	17,00	16,18
6 ой	12,25	12	16,8	0,25	-4,55	17,75	16,68
9 ой	13,19	13,25	17,1	-0,06	-3,91	18,25	17,17
12 ой	14	14,13	17,8	-0,13	-3,8	18,25	17,63

бўйича ҳам, депозитлар бўйича ҳам фоиз ставкаларини пасайтирдилар. Мутахассисларнинг баҳолашича, қайта молиялаш ставкаси бундан буён ҳам пасайиб борса, банклараро бозорда ставкалар пасайиши юз беради.

Юқорида кўрсатилган ўзгаришлар пул

ресурсларининг фоиз ставкалари пасайиб бориш тамойилига эгаллигини тасдиқлайди. Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки инфляцияга қарши қаттиқ сиёсат олиб бораётганлигини ҳисобга олиш керак.

Иброҳим ХОЛИҚОВ.

Ўзбекистоннинг қимматли қоғозлар бозори асосан корпоратив қимматли қоғозлар бозори ва давлат қимматли қоғозлари бозори сегментларидан иборат эди (расмга қаранг). Кўз олдимида Ўзбекистонда қимматли қоғозлар бозорининг янги сегментлари: банк деривативлари бозори ва ипотека қимматли қоғозлари бозори дунёга келмоқда. Бу жараён секьюритизация деган ном олди. Бу мақолада биз ипотека қимматли қоғозлари устида тўхталиб ўтамыз.

Кўчмас мулк бозори сармоя бозорининг муқобил сегменти сифатида ривожланиб бормоқда. Кўчмас мулк соҳасига инвестициялар жалб этиш турли омиллар: барқарор даромад, активларнинг диверсификациялашуви, бошқа инвестиция соҳаларидан ажралиб туриши туфайли тобора машҳур бўлиб бормоқда. Шубҳасиз, кўчмас мулкка сармоя сарфлаш диверсификацияланган қимматли қоғозлар портфелининг доимий таркибий қисмидир.

САРМОЯ БОЗОРИНИНГ МУҚОБИЛИ

Кўчмас мулкка қилинадиган инвестицияларни ҳам молиявий, ҳам психологик нуқтаи назардан кўриб чиқиш мумкин. Биринчидан, кўчмас мулкка инвестициялар қатъий белгиланган даромад беради. Психологик нуқтаи назардан эса кўчмас мулк мустаҳкам, асосли нарса бўлиб, одамларга ўзларини мулкдор деб ҳис қилиш имконини беради, бу эса, албатта, ҳаммага ёқади. Ҳозирги кунда муваффақиятли инвестицияларнинг гоёт муҳим омили активларни диверсификация қилиш, яъни сармояни қимматли қоғозларнинг ҳар хил турларига сарфлашдан иборатдир. Бунинг устига менежерлар фойдаланадиган барча инвестиция моделлари орасида асосийси кўчмас мулк соҳасидир. Кўчмас мулкка инвестициялар киритиш қимматли қоғозларнинг ҳар хил турларига маблағ солиш йўли билан бевосита ёки ер, уй сотиб олиш йўли билан бевосита амалга оширилиши мумкин. Инвестиция схемасини ҳамда бўлажак мулк турини танлаш чуқур ўйлашни ва таҳлил этишни талаб қилади.

Кўчмас мулк бозори ўз тараққиётида икки босқичдан ўтиши керак. Булар:

- «оддий» бозор босқичи (унда оддий битимлар: ижара, олди-сотди амалга оширилади);

- «мураккаб» бозор босқичи (унда кредит маблағлар ва бошқа молиявий воситалар қатнашади).

Экспертлар Ўзбекистон кўчмас мулк бозори ўзининг «мураккаб» босқичига қараб бормоқда, деб ҳулоса чиқармоқдалар. Лекин бунинг учун бозорга мос инфратузилма ва қонунлар зарур – фақат шундагина бозорга кредитлар ва ипотека пуллари кириб келади.

Ер-ипотека бозорида турли ипотека қимматли қоғозлари: гаров қоғози, гаров таъминотига эга бўлган облигациялар, ипотека облигациялари, ипотека иштирок сертификатлари ва бошқалар муомалада бўлиши мумкин.

ЎРГАНИШНИНГ КЕЧИ ЙЎҚ

Ушбу масалада Германия мисоли энг намунали ва фойдалидир. XX аср бошларида Германияда ипотека банклари тўғрисида қонун кучга кирган бўлиб, у ҳозирга қадар амалда. Бу ҳол ихтисослашган кредит институтлари, яъни ипотека банклари томонидан гаров облигацияларини эмиссия қилиш учун ҳуқуқий асос яратди. Ушундан бери бундай облигация Германия ипотека банклари қайта молиялашнинг гоёт муҳим воситасига айланди, институциявий инвесторлар

ИПОТЕКА ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАРИ

Яқин вақтгача Ўзбекистоннинг қимматли қоғозлар бозорини таҳлил қилган вақтимизда, «фонд бозори» тушунчасидан қимматли қоғозлар бозори тушунчасининг синоними сифатида фойдаланар эдик.

ва жисмоний шахслар учун жамғармаларнинг ишончли шаклига айланди.

Гаров облигациялари кўчмас мулк гарови билан таъминланган биринчи даражали қарзларни (ипотека гаров облигациялари) ёки давлат кредитларини (давлат гаров облигациялари) қайта молиялаш учун чиқарилади. 90-йилларнинг ўрталаридан бошлаб, Германиянинг умумий эмиссиялар ҳажми триллион

Европа ипотека облигациялари бозорининг тез ривожланиши энг аввало, уларнинг инвесторлар учун ҳам, эмитентлар учун ҳам афзалликлари билан изоҳланади. Амалдаги қоплаш принципи туфайли қопланган облигациялар инвесторлар назарида гоёт ишончли восита бўлади. Бу принцип муомаладаги облигацияларнинг умумий номинал қиймати исталган пайтда ҳеч бўлмаганда облигациялар миқдорида бўлган ва улар даражасида даромад келтирадиган ипотекалар билан қопланиши кераклигидан иборат. Бундан ташқари ипотека облигациялари юқори даражада стандартлашган ва облигациянинг муддати ҳамда эмитентнинг тўлов қобилиятига боғлиқ ҳолда даромадга каттагина қўшимчалар тўланади. Эмитент юқори даражада ишончли бўлганлигидан бирмунча камроқ даромад таклиф қиладиган ипотека облигацияларини чиқариш йўли билан қайта молиялаш баҳосини қамайтириши мумкин.

Германияда ипотека (гаров) облигацияларининг урта тури мавжуд бўлиб, булар: бевосита ипотеканинг ўзи билан таъминланган, давлат кредитлари, муниципал кредитлар билан ҳамда бошқа гаровлар билан таъминланган облигациялардир. Ипотека облигацияларини эмиссия қилиш ҳуқуқига хусусий ипотека банклари, шунингдек давлат ҳудудий банклари ва индоссант марказлари эга. Чунончи, қонун чиқарувчи эмитент банкларнинг хатарини чегаралаш имконини берадиган ихтисослашган банклар принципини амалга оширади. Облигацияларни қоплаш учун фойдаланиладиган ипотека қарзларининг миқдори махсус қоидалар асосида ҳисоблаб чиқарилган кўчмас мулк баҳосининг 60 фоизидан ошмаслиги керак. Биринчи даражали гаров билан таъминланган кредитлар (лимитнинг 60 фоизидан ортиқ) хатари юқори бўлганлиги сабабли, Германия банклари балансида бундай кредитлар улуши 20 фоиздан ошмаслиги керак. Федерал ёки ҳудудий ҳукумат, ЕИ ёки Савдо кодексиде махсус белгилаб қўйилган рўйхатга киритилган мамлакатлар қарз олиш учун фойдаланадиган қарз мажбуриятлари, хазина векселлари ёки облигациялар воситасида компенсация қопламасининг улуши ҳамма эмиссия қилинган ипотека облигацияларининг 10 фоизидан ошмаслиги керак. Ипотека банки тўлов қобилиятига эга бўлмай қолган тақдирда ипотека қопламаси танлов массасига киритилмайди, чунки кредиторнинг ҳамма талаблари олдиндан белгилаб қўйилган муддатларда бажарилиши мумкин.

ГАРОВ ХАТИ ҲАМ ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗДИР

«Ипотекани кредитлаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунида ипотека қимматли қоғозининг бир тури сифатида гаров

хати таклиф қилинади. Гаров хатини маълум маънода Гарбий Европадаги ипотека банклари ва, қоида тариқасида, бошқа ихтисослаштирилган кредит институтлари томонидан чиқариладиган ипотека облигациясига ўхшатиш мумкин. Узоқ муддатли ипотека кредитлари бозорига кредит ресурслари ҳажмининг ўрта ҳисобда 30 фоизи ипотека облигациялари чиқариш орқали жалб этилмоқда. Ипотека облигацияларини чиқариш ва уларнинг муомалада бўлиши шартлари ҳамда ҳуқуқий базаси конкрет мамлакатнинг қонун ҳужжатларига боғлиқ ҳолда бир-биридан фарқ қилади, лекин битта умумий жиҳатни кўрсатиб ўтиш мумкин – бу кредиторлар томонидан эмиссия қилинадиган ва кредитор балансида бўлган ипотека активлари билан таъминланадиган қимматли қоғоздир.

Ҳуқуқий мажбуриятлар ҳажми бўйича ипотека облигациялари чиқариш, шу жумладан тўловлар муддати ва суммаси, уларни инвесторга тўлаш графиги кредитор (унинг ўзи эмитент ҳамдир) зиммасига қарз олувчилардан тушаётган пул оқимларини бошқариш ҳамда уларни облигация эгаларига йўналтириладиган пул оқимларига айлантириш зарурлиги билан боғлиқ анча мураккаб вазифаларни юклайди.

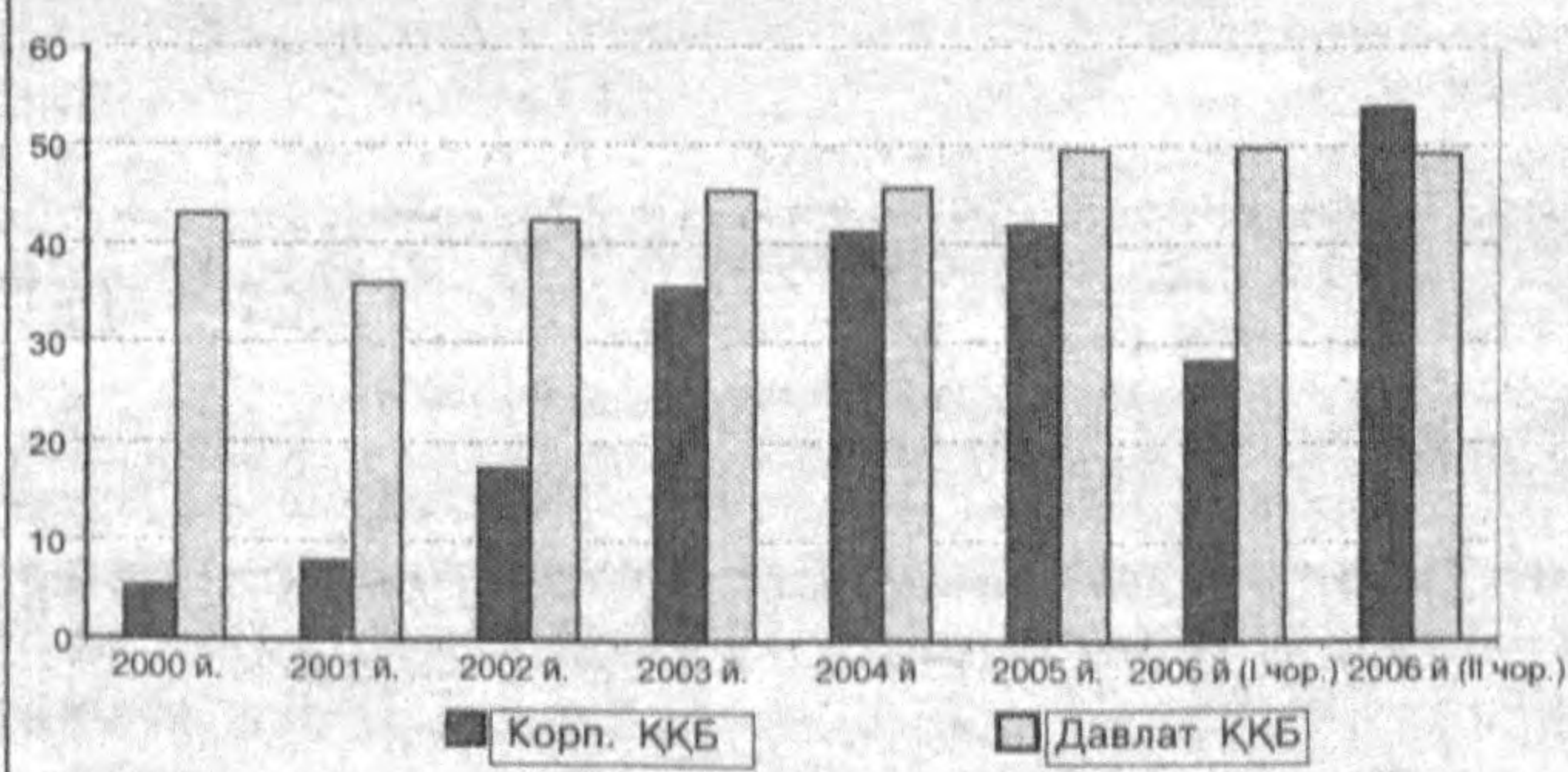
Равшанки, бир қатор бўлажак институциявий инвесторлар (суғурта компаниялари, давлат ва нодавлат пенсия жамғармалари) ўз пул маблағларини узоқ вақт мобайнида сақлаш ва айни вақтда уларнинг даромадлигини, шунингдек қимматли қоғозлардан тўловлар бўйича тушумларни режалаштириш имконини берадиган қимматли қоғозларни афзал кўрадилар. Гаров хати ўзининг ҳуқуқий тузилиши жиҳатидан узоқ муддатли инвесторларнинг манфаатларига тўла жавоб беради. Айни вақтда ҳаётимизнинг – ипотека активларининг ҳолатини назорат қилиш нуқтаи назаридан ҳам, тушаётган молия оқимларини бошқариш, шунингдек кредит хатарини ва муддатидан олдин қайтариш хатарини бошқариш нуқтаи назаридан ҳам эмитент зиммасига тушадиган юкнинг ортишини билдиради.

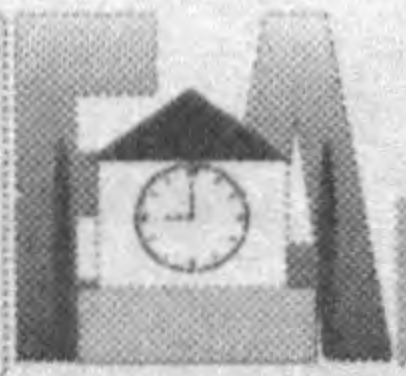
Немис ипотека банкларининг активлар ва пассивларнинг ўзаро нисбати ва ўзаро мослигига доир асосий принципларига риоя қилиш гаров хатларини чиқарадиган эмитентнинг асосий вазифаси бўлади. Активларнинг бир қисмини юқори даражада ликвидли шаклда сақлаш зарурлиги, шунингдек қарз олувчилардан тушаётган тўловларни тез жойлаштириш зарурлигидан иборат эмитентнинг ликвидлиги муаммоси ундан пул оқимларини бошқариш бўйича анча мураккаб тадбирларни амалга оширишни талаб қилади.

Ўзбекистонда кўчмас мулк бозори юксалиш даврини ўз бошидан кечирмоқда. Бу ҳол бир қатор сабаблар билан: аҳоли пул даромадлари кўпайиб бораётганлиги, кўчмас мулк бозорининг активлари етарли баҳоланмаганлиги, кучайиб бораётган урбанизация жараёнлари, шунингдек жозибали ликвидли молия воситалари етарли эмаслиги билан боғлиқ. Шундай экан, фирмимизча, бундай вазиятдан келиб чиқиб, ривожланиб келаётган ипотека қимматли қоғозлари бозоридан фойдаланиб, бу қизиқини ипотека бозорини ривожлантиришнинг «мураккаб» маданий йўлига буриб юбориш керак. Тахминларга қараганда, Ўзбекистонда ипотека қимматли қоғозлари бозори яқин келажақда қимматли қоғозлар бозорининг бошқа сегментлари билан тенглашиб қолади.

Инновациялар бўлими томонидан тайёрланди.

Ўзбекистонда корпоратив ва давлат қимматли қоғозлари бозорининг биржа айланмаси

«МАЪНАВИЯТ — ҚАЛБИМ ҚУЁШИ»

Акциядорлик-тижорат «Пахта Банк»нинг Фарғона вилояти бошқармасида бўлиб ўтган кўрик-танлов шундай номланди.

АТ «Пахта Банк» Бошқаруви-нинг 2006 йил 26 сентябрдаги 46/9-сонли «Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 25 августдаги «Миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш тўғрисида»ги Қарорини бажариш юзасидан «Пахта Банк» тизимида бажарилиши зарур бўлган вазифалар тўғрисида»ги Қарори талабларига мувофиқ банкда ходимлар маънавиятини юксалтириш, ёш кадрларнинг маърифатли, етук мутахассис бўлиб етишишига эришиш, уларни миллий қадриятларимиз, урф-одатлар ва анъаналаримизга садоқат руҳида тарбиялаш, шунингдек, Бош Қомусимиз – Конституция таъминлаш, инсон ҳуқуқ ва бурчларини билишга чорлаш мақсадида ташкил этилган ушбу танловда банкнинг 28 ёшгача бўлган ходимлари иштирок этишди.

Бошқарманинг Ёшлар Кенгаши, «Маънавият ва маърифат» маркази ҳамда Касаба уюшмаси ташаббуси билан ўтказилган мазкур тадбирга банк ходимла-

ридан ташқари, Фарғона вилоят «Маънавият ва маърифат» Кенгаши ҳамда «Қамолот» Ёшлар ижтимоий ҳаракати вакиллари тақлиф этилди.

Тадбирни банк актив ва пасивларни бошқариш бўлими бошлиғи М.Маҳкамов олиб борди.

Тўртта шарт бўйича беллашган ёш банкчилар маҳорати жамиятимиз ижтимоий-сиёсий, маданий-ҳуқуқий ҳаётига оид викторина саволларига берган жавобларида кўринди. Унга кўра, 1-ўрин банк актив ва пасивларни бошқариш бўлими 1-тоифали мутахассиси Гулжаҳон Маҳмудовага, 2-ўрин пул муомаласи бўлими 1-тоифали мутахассиси Тўхтасин Абдуллаевга ҳамда 3-ўрин микрокредитлаш бўлими етакчи мутахассиси Иқбол Юсуповга насиб этди. Шунингдек, тадбирда фаол иштирок этган ёш мутахассислар Н. Ўсарқулова ҳамда Н. Матрўзиевалар ҳам голиблар қатори ташкилотчиларнинг фахрий ёрликлари ва эсдалик совғалари билан тақдирландилар.

Юлдуз ЗОКИРОВА.

Э. Фелпс бундан тахминан қирқ йил аввал кейнчиликлари қаттиқ танқид қилиб чиққан иқтисодчилар гуруҳига мансуб.

1950-1960 йилларда Кейнс назарияси танглик туфайли пассивлашар юз берган даврларда ҳукумат умумий талабни кенгайтириш мақсадида фаол ҳаракатлар қилиши учун ҳам, шунингдек иқтисодий юксалиш фазаларида ва шу туфайли нархларнинг ўсиш даврида бу ҳаракатларни чеклаш учун ҳам ишончли назарий асос бўлади деб тан олинган эди.

Бундай бошқаришнинг асосий қуроллари бюджет воситаларидан – солиқлар ва давлат харажатлари, бюджет тақчилликларидан, шунингдек марказий банклар томонидан амалга ошириладиган пул-кредит сиёсатининг воситаларидан (фоиз ставкалари, банк захиралари, очик бозордаги операциялар) иборат эди.

Лекин вақт ўзгариб борди. Ўзининг цикллarga зиддик хусусиятини аллақачон йўқотган бюджет тақчилликлари ошиб, давлат қарзлари тўпланиб борди, вазифаси соғлом пул тизimini ҳимоя қилишдан иборат бўлган пул-кредит сиёсати кучсизланиб борди.

Инфляция таъминлаш хавфи даражада кучая бошлади. Буларнинг барчаси иқтисодиётнинг узоқ муддатли ўсишига ҳам салбий таъсир кўрсатмоқда эди.

60-йиллар охири – 70-йилларда Кейнс назариясига, у билан бирга эса бутун давлат бошқаруви-нинг аввалги тизимига неокласик назариянинг янгиланган вариантлари тарафдорлари — неокласиклар томонидан танқид тошлари ёғдирилди. Э. Фелпс ана шу йўналиш тарафдорларидан бири бўлди.

У оптимал ўсиш моделлари-

НОБЕЛ МУКОФОТИ СОВРИНДОРИ

Америкалик иқтисодчи, Колумбия университети-нинг профессори Эдмунд Фелпс (1933 йилда туғилган) иқтисодиёт бўйича 2006 йилги Нобел мукофоти лауреати бўлди. Мукофот «макроиқтисодий сиёсатдаги қисқа муддатли ва узоқ муддатли самаралар ўртасидаги ўзаро боғланишларни тадқиқ қилганлиги учун» берилди.

ни ўз тадқиқотининг объекти қилиб олиб, иқтисодий адабиётга «жамғарилиш олтин қондаси» деган ном билан кирган машҳур назарий умумлашмани таърифлаб берди. Унинг моҳияти шундаки, меҳнат сарфлари барқарор ўсиб бораётган жамғарилиш нормаси билан йиллик маҳсулотга ҳисобланган сармоя захираси ўртасида бевосита боғланиш мавжуд бўлади.

Ушбу қоида мувозанатли ўсиш шароитида сармоянинг оптимал жамғарилиш нормасини аниқлаш имконини беради. «Жамғарилиш олтин қондасига» риоя қиладиган иқтисодий ўсишнинг оптимал траекторияси узоқ муддат давомида бир индивид ҳисобига тўғри келадиган истеъмолнинг барқарор ўсишини таъминлаб бериши керак. Бундай ўсишга ҳар бир авлод келгуси авлодлар учун ўзи ажодлардан олган миқдорда даромад улушини қолдирган тақдирда эришилади.

Бундай барқарор жамғармалар нормасига, Фелпс назариясига мувофиқ, «биологик (табиий) фоиз ставкаси» ҳам мосдир. Оптимал жамғарилиш нормаси ҳақидаги муаммонинг Эдмунд Фелпс тақлиф қилган ечимини амалий жиҳатдан олганда мамлакат аҳоли истеъмоли узоқ вақт давомида барқарор ўсиб бориши-

ни таъминлаш учун эга бўлиши керак бўлган жамғарилиш (ЯИМга инвестициялар) улушини ҳисоблаб чиқариш имконини беради.

Сўнгги йилларда Э. Фелпс иқтисодий субъектларнинг келгуси фаолияти ва нархларнинг келажакдаги шаклланишига катта таъсир кўрсатувчи эҳтимолий инфляцияга асосланган микроиқтисодий моделларни жорий қилди ва бу билан замонавий макроиқтисодий назария ривожига салмоқли ҳисса қўшди. У кутилаётган эҳтимолий инфляциянинг иқтисодиётни мувозанатдан чиқариш хавфи орқивча талабнинг хавфидан кам эмаслигини, ишсизлик даражаси талабнинг кенгайишига эмас, балки унинг кўплаб институций ва психологик омиллар билан белгиланадиган «табиий» нормасига» боғлиқ эканлигини кўрсатиб берди.

Бундан кутилаётган эҳтимолий инфляцияни назорат қилиб, ишсизлик даражасини бошқариш мумкин деган амалий хулоса чиқарилди.

Э. Фелпс ҳозирги кунда ҳам ўқитувчилик фаолияти билан бир қаторда, ҳукуматнинг иқтисодий сиёсати муаммолари билан фаол шуғулланмоқда.

муҳим босқичидир. Гуруҳнинг ягона брендини жорий этиш бизнес самарадорлигини янада ошириш ҳамда Россия ва халқаро банк хизматлари бозорларидаги улушини янада ўстиришнинг муҳим воситасига айланади. Бу эса унга йирик чет эл банклари билан баравар рақобатлашиш ва муҳим давлат ҳамда тижорат вазифаларини ҳал қилиш имконини беради.

Гуруҳга кирувчи банкларни нафақат ягона бренд, балки умумий қадриятлар тизими ва миқдорлар билан ишлашга ягона ёндашув ҳам бирлаштиради. Гуруҳ доирасида режалаштириш, молиявий ҳисоб ва ҳисоботнинг, активлар ва пасивларни, хатарлар ва ликвидликни бошқаришнинг унификацияланган стандартларига асосланган матрицали бошқарув моделини яратиш режалаштирилмоқда. Қисқа муддатда банклар томонидан фойдаланилаётган турли ахборот технологиялари максимал даражада соддалаштирилади ва уйғунлаштирилади, сўнгра эса янги ягона ахборот технология тизимига ўтилади, ягона маълумотлар омбори яратилади ҳамда банк гуруҳи ичида миқдорлар ва операциялар ҳақидаги ахборотни бошқаришнинг асосий жараёнлари автоматлаштирилади.

ВНЕШТОРГБАНКДАН ВТБ САРИ

Стратегик ребрендинг дастури доирасида Внешторгбанк ва унинг Россия, МДХ мамлакатлари, Европа ва Африкадаги банк иштироки-нинг улуши 50 фоиздан ортиқ бўлган шўъба банк тузилмалари ягона ВТБ (VTB) брендига ўтади. Внешторгбанкнинг Россиядаги чакана бизнеси ВТБ 24 бренди остида ривожланиб боради.

ган йўналишларидан бири - Қозғоғистон, Беларус ва Озарбайжонда банкларни сотиб олиш йўли билан МДХ мамлакатларидаги муассасалар тармоғини янада кенгайтиришдан, стратегик режалари эса - Осиё-Тинч океан минтақаси мамлакатларида янги тузилмалар яратиш ва фаолиятини анча кенгайтиришдан иборат. Хусусан, яқин орада Хитой, Ҳиндистон ва Вьетнамда гуруҳнинг бўлинмаларини очиб режалаштирилмоқда. 2010 йилга бориб, банк бизнесининг 20 фоиздан кўпроги Россиядан ташқарида тўпланади.

Энг асосий эътибор ВТБ гуруҳининг Россия минтақаларидаги фаолиятини кенгайтиришга қаратилади. Ҳозирги пайтда гуруҳ мамлакатнинг ҳамма федерал округлари ва ша-

харларида 500 дан ортиқ сотиш нуқталарига эга. Унинг бизнесида минтақаларнинг улуши 50 фоиздан ортиқ бўлиб, барқарор ривожланиб бормоқда. Яқин икки йил ичида гуруҳ минтақавий тармоқни фаол ривожлантиришда давом этади. Бу тармоқ 2008 йилга бориб Россиянинг 65 та минтақасини қамраб олади. Бу минтақаларда саноат маҳсулотининг деярли 99 фоизи ишлаб чиқарилмоқда ва мамлакат аҳолисининг 94 фоиздан кўпроги яшамоқда.

Ребрендинг жараёни Внешторгбанкнинг қудратли халқаро молиявий ВТБ гуруҳини шакллантиришни назарда тутадиган ривожланиш стратегиясини амалга оширишнинг

Ҳозирги вақтда ВТБ гуруҳи таркибига Россиянинг 3 та йирик банки (Внешторгбанк, Внешторгбанк 24, Промстройбанк), Фарбий Европа мамлакатларидаги 7 та банк (Буюк Британия, Франция, Австрия, Германия, Швейцария, Кипр, Люксембург), МДХ мамлакатларидаги тўртта банк («ВТБ-Украина», «Мрия», Банк ВТБ (Арманистон), Бирлашган Грузия банки), шунингдек Африка қитъасидаги бўлинмалар (Анголадаги Banco VTB Africa SA, Намибиядаги қўшма молия компанияси - VTB Capital (Namibia) (PTY) кирди.

Охириги уч йилда ВТБ гуруҳининг Россия банк тизими умумий активларидаги улуши икки баравар кўпайди ва тўққиз фоизга етди. 150 минг компания ва 1,5 млн. дан ортиқ одам унинг миқдорларидир.

ВТБ гуруҳини ривожлантириш стратегияси уни мамлакатнинг етакчи банк гуруҳига айлантиришга қаратилган бўлиб, гуруҳни банк бозорининг барча энг муҳим сегментларида, шу жумладан корпоратив миқдорларга хизмат кўрсатиш, кичик ва ўрта бизнесни молиялаш, аҳолини кредитлаш, инвестиция-банк хизматлари сегментларида ишлайдиган универсал кредит-молия институти сифатида янада ривожлантиришни назарда тутди.

ВТБ гуруҳининг яқин икки йилга мўлжаллан-

Ахборот ва статистика бўлими томонидан хорижий матбуот материаллари асосида тайёрланди.

ВНЕШТОРГБАНК АХБОРОТ-ТАХЛИЛИЙ ГАЗЕТА

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки

Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети

«Moliya yangiliklari agentligi» МЧЖ

Тадбиркорликни ахборот билан қўллаб-қувватлаш «Заковат» ижтимоий жамғармаси

ТАХРИР КЕНГАШИ:

Файзулла Муллажонов

(Тахрир Кенгашининг раиси),

Қахрамон Рофиев

(Тахрир Кенгашининг раис ўринбосари),

Равшан Охунов

(Тахрир Кенгашининг

масъул котиби),

Раҳмон Каримов

Абдурахмат Боймуротов

Баҳодир Хўжаев

Михаил Перпер

БОШ МУХАРРИР

Шавкат Назаров

БОСИШГА ТАЙЁРЛОВЧИ:

«Moliya yangiliklari agentligi» МЧЖ

АХБОРОТ ХИЗМАТИ КўРСАТУВЧИЛАР:

ЎЗА, «Туркистон-пресс» НАА,

«Иқтисодиёт ахборот агентлиги»,

«Бухоро-пресс» АА.

Реклама ва эълонлар учун

131-13-18

телефони орқали мурожаат қилинг.

ТАХРИРИЯТ МАНЗИЛИ:

700000, Тошкент,

F. Мавлонов кўчаси, 1а-уй.

e-mail: bankingnews@tshtt.uz

www: finance.uz

Босилган материаллар муаллифларининг нуктаи назари тахририятнинг нуктаи назарига мос келмаслиги мумкин. Рекламаларнинг мазмунини учун реклама берувчиларнинг ўзлари масъулдир.

Тахририятнинг ёзма розилиги бўлганидагина, «ВА» да эълон қилинган материалларни қўчириб босишга ижозат берилди. Қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва қайтарилмайди.

Ⓜ Материал тижорат асосида чоп этилмоқда.

Газета Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлигида **137-тартиб рақами** билан рўйхатга олинган.

Буюртма № Г-1404

Тираж 5039 нусха.

Босишга рухсат этилди

12.12.2006 й.